

J 64
12169 p.i. 201.097

EESTI
RAHVAUS-
AMETIKOGU

POLITSEILEHT

ADMINISTRATIIV-ÕIGUSLIK AEGKIRI.

Nr. 19/20 (385/6)

18. mail 1929 a.

IX. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.

Tellimise hind: aastas Kr. 10.—
poolaastas „ 5.—
veerandaastas „ 2.50

Siseministeriumile alluvatele asutustele ja nende ametnikkudele on tellimise hind:

aastas Kr. 8.—
poolaastas „ 4.—
veerandaastas „ 2.—

Üksik number maksab 25 senti.

Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 7-24
Avatud k. 1/29—1/23. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1

Kuulutuste hinnad:

1/1 lehek. Kr. 40.— || 1/4 lehek. Kr. 10.—
1/2 „ 20.— || 1/8 „ 5.—
1/3 „ 13.50 || 1/16 „ 2.50

Tunnistuste kaotuste kuulutused Kr. 1.—
Lehe eesküljel 75% o, tekstis 100% o kallim.

Adressi muutmise 30 senti.

Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338
Jooksev arve Eesti panga Tallinna osak. nr. 543

Sisu: 1) E. Maddison, Vabariigi valitsuse määruseandlik võim. 2) Politsei peale pandud tsiviilnõuete täitmisest. 3) M. Lembit, Politsei, omavalitsuste ja tuletõrje koostööst tuleõnnetuste eemaldamisel. 4) Sveitsi välismaalaste politseist. 5) Uus kassakord ja selle puudusi. 6) Politsei-ametnikkude distsiplinaar-karistustest. 7) Kuritegevuse arenemine Saksamaal 1882. aastast alates. 8) Ühisriikide uus autoseadus. 9) Spordi alalt. 10) Ametlik osa. 11) Küsimusi ja kostmisi. 12) Kuulutusi.

Vabariigi valitsuse määruseandlik võim.

Eugen Maddison.

(Järg.)

Eelpooltoodust selgub, et vabariigi valitsuse konstrueerimisel ja tema ülesannete määramisel ei ole tahetud näha temas võimu, kelle ülesandeks oleks ainult seaduste täitmine. Eesti vabariigi valitsemise ajutise korra järgi oli vabariigi valitsus ülem korraldav ja täidesaatev võim; põhiseaduse esialgse eelnõu järgi oli ta juhtiv ja täidesaatev võim; seal, kus temast kõneldi kui täidesaatevast võimust, olid tema ülesanded sarnased, mis kaugemale ulatasid seaduste täitmisest; lõpuks leiti vastav oskussõna „valitsemisvõim“, mis oma sisult täiesti vastav. Asutava kogu tahte, nimelt et vabariigi valitsus mitte ainult täitku seadusi, vaid ka valitsegu, või, öeldes Eesti vabariigi va-

litsemise ajutise korra sõnadega, teostagu „ülemat korraldavat ja täidesaatevat võimu“. Vastavalt sellele määrati kindlaks ka vabariigi valitsuse määruseandliku võimu piirid: esiteks kõneleb sellest põhiseaduse § 60. sissejuhatavas osas, mille järgi vabariigi valitsus „hooldab riigi välise puutumatus, sisemise julgeoleku ja seaduste täitmise eest“, ja teiseks, sama §-i p. 7., mille järgi vabariigi valitsus „annab välja seadustega kokkukõlas määrusi ja korraldusi“. Tsiteeritud §-i sissejuhatavas osas annab vabariigi valitsusele kahtlemata õiguse välja anda määrusi seaduste täitmiseks, kuna p. 7 minu arvates volitab vabariigi valitsust tegutsema iseseisvalt, autonoomselt õigusenor-

Pühade tõttu ilmub järgmine „E. P.“ number 1. juunil s. a.

mide loomisel, s. t. välja andma määrusi ka praeter legem.

Selle täienduseks, peale tähendatud paragrahvi tekkimise loo ja tekstuaalse väljenduse, oleks ka see olukord, millest ammutati põhiseaduses väljendatud põhimõtted, milles valmines põhiseadus ja mis seni kestab veel edasi. See olukord oleks ka ühtlasi paremaks tõenduseks sellest, et meie põhiseaduse selgitamisel võõrsiltvõetud abinõudega täieliku selguse saavutamine on võimatu. Milline oleks see olukord? Selle olukorra paremaks väljenduseks on meie seaduse- ja määruseandluse arenemiskäik. 24. veebruari 1918. a. „Manifesti“ järgi jäi kuni Eesti asutava kogu kokkuastumiseni „kõik valitsemise ja seaduseandmise võim Eesti maapäeva ja selle poolt loodud Eesti ajutise valitsuse kätte“. Maanõukogu poolt 24. novembril 1918. a. vastuvõetud seadusega (ajutise valitsuse võimupiiridest, R. T. 3 — 1918) volitati ajutist valitsust: „igal ajal, ka Maapäeva istumise ajal, kindla korra loomiseks tarvilikke seadusi ja määrusi välja andma ning maksma panna veel enne, kui need seadused ning määrused on Maapäeva poolt läbi vaadatud ja heaks kiidetud, teda ühtlasi kohustades sarnaseid seadusi ja määrusi 7 päeva jooksul, väljakuulutamise päevast arvates, Maapäeva juhatusel kaudu Maapäevale kinnitamiseks sisse andma. Kuni Maapäev neid ei ole muutnud, loetakse nad maksvaks.“

Maanõukogu seadusega 27. novembrist 1918. a., (Maanõukogu otsus ajutise valitsuse võimupiiridest, R. T. 4 — 1918), mis „kohe pärast vastuvõtmist Maanõukogu poolt“ maksma hakkas, tunnustati ajutine valitsus „niisugusel ajal“ õigustatuks „lepinguid tegema ning kohustusi riigi peale võtma, kui ka kõiksugu määrusi ja seadusi välja andma“, kusjuures „kõik istumisjärkude vaheaegadel väljaantud seadused ja määrused pannakse ajutise valitsuse poolt Asutavale Kogule ehk Maanõukogule, kui see enne Asutavat Kogu veel kokku peaks tulema, pärast nende kokkutulekut nende juhatuste kaudu 15 päeva jooksul kinnitamiseks ette. Ei leia nemad Asutava Kogu ehk Maanõukogu poolt kinnitust, kaotavad nad oma maksvuse“; „kõik seadused ning määrused, mis kinnitamiseks määratud tähtajal ette ei ole pandud, kaotavad tähtaja möödumisega iseenesest oma maksvu-

se“. 10. jaan. 1919 avaldatakse „Riigi Teatajas“ (nr. 1) ajutise valitsuse poolt 30. dets. 1918. a. vastuvõetud ajutine seaduste ja administratiiv-korralduste väljaandmise ja väljakuulutamise kord, mille I peatükk on pühendatud seaduseandlikkudele aktidele, kuna II — administratiivsetele korraldustele. Selle peatüki sissejuhatav osa kõneleb: „üksikute täidesaatva riigivõimu asutuste (ministeriumide ja nende osakondade) poolt lähevad välja administratiivsed korraldused, mille sihiks on seaduste maksmapanemine, nende kokkukõlasse viimine mitmesuguste elunähtustega ja spetsialiseerimine, ilma et selle läbi seadust ennast sisuliselt muudetaks või avalikõiguslikke norme ehk eraõiguslikke vahetõid rikutaks... Ka Eesti ajutine valitsus, kui kõrgem administratiivvõim, annab administratiivseid korraldusi ja määrusi välja, siis kui nad üksiku ministeriumi võimkonnast laiemale ulatavad“. Selle peatüki § 2. järgi käivad E. A. V. poolt väljaantavad administratiivsed korraldused ja määrused, niikaua, kui ta ühtlasi seaduseandlik võim on, sedasama teed, mis peatükk I. seaduseandlikkude aktide jaoks ette nähtud, kuna § 7. kõneleb sellest, et E. A. V. puht-administratiivsed korraldused kannavad pealkirja: „Eesti Ajutise Valitsuse määrus (järgneb nimetus)“ jne. V peat. oli pühendatud „Riigi Teatajale“. Selle peatüki § 3. järgi jagatakse „Riigi Teataja“ järgmistesse osadesse: a) esimesel kohal trükitakse järjekorralise numbri all, igast uuest aastast algades, kõik seaduseandlikud aktid, kui ka seaduseandliku võimu ja erakorraliste volitustega isikute poolt väljaantud sunnimäärused ja korraldused, millel seaduseandlik iseloom; b) teisel kohal — E. A. V. administratiivsed korraldused, omavalitsuste sunduslikud määrused, need erakorraliste võimude sunnimäärused, millel administratiivsete korralduste iseloom jne.

„R. T.“ nr. 6 — 1919 avaldatakse teisel kohal E. A. V. määrus 22. jaanuarist 1919. vabrikute ja tehaste tööliste organisatsiooni ja vanemate nõukogu põhjuskirja üle; „R. T.“ nr. 7 s. a. samal kohal ilmub ajutise valitsuse määrus mõisade kontrollkomisjonide kulude ja liikmete päevarahade kohta; „R. T.“ nr. 9 samal kohal ilmuvad ajutise valitsuse poolt 7. veebr. 1919. a. juhtnõuiks antud päevarahade ja sõidurahade normid jne.

Sarnase iseloomuga oli ajutise valit-

suse määruseandlus kuni Eesti vabariigi valitsemise ajutise korra maksmahakkamiseni. Ta oli, nagu eelpooltoodud andmetest näha, mitte ainult praeter, vaid ka contra legem, sest ajutise administratiivseaduse 1. („R. T.“ nr. 1 — 1918) tunnustati maksvaks kuni uute seaduste väljaandmiseni „need seaduslikud määrused, mis 24. oktoobrini 1917 praeguse Eesti riigi piirides jõus olid, niivõrt kui need seadused Eesti Maapäeva otsust mööda, mis 15. novembril 1917 vastu võetud, Päästekomitee manifesti läbi 25. veebruaril 1918., kui ka Ajutise Valitsuse endiste ja käesoleva määruse läbi muudetud ei ole“ (p. 2).

Eesti vabariigi valitsemise ajutise korra maksmahakkamisega (9. juulil 1919) kaotavad oma maksvuse maanõukogu seadused ajutise valitsuse võimupiiridest, olgugi et § 22. kõneles sellest, et „kõik senised seadused ja seaduslikud määrused jäävad maksma, kuni Asutav kogu, vabariigi valitsus, ehk muud sellekohased seaduslikud (arvatavasti taheti öelda seaduseandlikud võimud) neid seaduslikus korras ei kaota, ei muuda ega täienda, ehk kui see valitsemise ajutine kord neid ei ole juba kaotanud, muutnud ehk täiendanud“. Seda tuleb järeldada § 11. p. a., mille järgi seadusi annab välja asutav kogu kuni jäädavas põhiseaduses ettenähtud seaduseandlik asutus oma tegevust ei ole alganud, ning § 12., mis näeb ette jooksva seaduseandluse jaoks asutava kogu liikmetest koosneva erilise seaduseandliku delegatsiooni, kui ka sellest, et rohkem kui pool aastat hiljem leiti vajalikuks täiendada valitsemise ajutist korda § 12-a, mille järgi „Asutava Kogu ja seaduseandliku delegatsiooni istumiste vaheaegadel täidab rutuliku iseloomuga jooksva seaduseandluse ülesandeid vabariigi valitsus“ (esimene lõige, „R. T.“ 109 — 1919).

Vabariigi valitsuse määruseandluse võimust ei kõnele valitsemise ajutine kord otsekohe midagi, kuid selle võimu olemasolu vabariigi valitsusel tuleb järeldada ajutise korra § 15., mille järgi „Eesti vabariigi ülemat korraldavat ja täidesaatvat võimu teostab vabariigi valitsus“, kusjuures „tema valitseb kõigi vabariigi sise- ja välisasjade üle, kokkukõlas seadustega ja määrustega, mis Eestis maksavad“ jne. Seda tõendavad ka järgnevad määruseandlikud aktid. „R. T.“ 45 12. juulist 1919 on avaldatud esimeses

osas vabariigi valitsuse poolt 4. juulil vastuvõetud ajutine määrus Eesti vabariigi piiridesse kuuluvate endiste Läti, Valga ja Volmari maakonna valdade alluvuse ja valitsemise kohta. Eesti valitsemise ajutine kord, nagu juba tähendatud, hakkas maksma 9. juulil, mille tõttu ei saa 12. juulil „Riigi Teatajas“ esimesel kohal avaldatud määrust lugeda vormiliselt seaduseks, ja sellele tuleb vaadata, kui vabariigi valitsuse administratiivsele korraldusele (määrusele), mille koht on „Riigi Teataja“ teises osas. Seda tõendab muu seas „R. T.“ nr. 47 1919 a. II osas avaldatud vabariigi valitsuse poolt 9. juulil 1919 a. vastuvõetud seadus väljamaa rahade ostu ja müügi kohta laenuasutuste poolt; sama numbri samas osas on avaldatud ka vabariigi valitsuse määrus pangaasutuste revideerimise kohta, mille peavalitsused endise Vene riigi piirides väljaspool Eesti vabariiki asuvad, ja määrus küütide kohta; „R. T.“ nr. 58 on avaldatud teises osas vabariigi valitsuse määrus leivavilja müügi kohta, millega kaotatakse ajutise valitsuse määrus sama müügi kohta 7. detsembril 1918. a., mis oli kahtlemata seadus; „R. T.“ nr. 61/62 samas osas on avaldatud vabariigi valitsuse kohuslik määrus väljamaa rahade ning vene protsentpaberite ostu ja müügi kohta, kusjuures aluseks on märgitud sõjaseadus, kuid mis vaevalt sellena esineda võib; samas numbris leitud veel vabar. valitsuse ajutised määrused kütteainetega kauplemisest; „R. T.“ nr. 64 — on avaldatud vabariigi valitsuse ajutised määrused väliskauplemise kohta jne.

Sarnane oleks vabariigi valitsuse määruseandlus Eesti vabariigi valitsemise ajutise korra maksvuse ajal kuni põhiseaduse maksmahakkamiseni. Nagu eelpooltoodust näeme, töötasid sel ajal seaduseandlikul alal asutav kogu, seaduseandlik delegatsioon ja Eesti vabariigi valitsemise ajutise korra § 12-a põhjal ka vabariigi valitsus, kuid siiski kestis edasi vabariigi valitsuse tegevus määruseandlikul alal. See määruseandlus ei piirdunud seaduste täitmiseks antavate määrustega, vaid lahendas kõige laiemalt igasuguseid küsimusi nii praeter kui ka contra legem, ja seda mitte ainult asutava kogu poolt üksikute seaduste alusel saadud volituste põhjal, vaid täiesti iseseisvalt. Neid küsimusi oleks võidud lahendada seaduseandlikul teel: seda oleks võinud teha asutav ko-

gu seaduseandliku delegatsiooni ja nende istungite vaheaegadel ka vabariigi valitsus, kuid neid lahendati vabariigi valitsuse poolt määruseandlikus korras, s. t. temale kuuluva õiguse põhjal. Sellejuures ei kahelnud keegi, et vabariigi valitsusel on selleks õigus, iseäranis

oleks võinud sarnase tegevuse vastu reageerida asutav kogu või seaduseandlik delegatsioon, kui nad oleksid leidnud, et vabariigi valitsus on haaranud oma kätte rohkem võimu, kui temale asutava kogu poolt oli antud.

(Järgneb.)

Politsei peale pandud tsiviilnõuete täitmisest.

R. T. nr. 30 s. a. avaldatud ts. kp. s. muutmise seadusega on tsiviilnõudmised vallasvarast kuni 200 kroonini politsei, s. o. kas komissari, abikomissari või konstaabli peale pandud. Politseiametnik asetab siin kohtupristavi ja peab otsuste ning määruste täitmisel toimima kõigi nende seaduste alusel mis kohtupristavki.

See tsiviilsissenõudmiste kord on kodanikkudele suureks kergenduseks, kuna sissenõudmine sünnib palju kiiremalt ja odavamalt, sest konstaabel on vallas niisasti võlgnikule kui ka nõudjale kättesaadav. Et seda korda õige ohtralt hakatakse tarvitama, seda näitab see asjaolu, et esimesel seaduse maksmahakkamise päeval pandi ainult ühe Tartu maajaoskonna rahukohtuniku poolt 4 sarnast sissenõudmise toimetust konstaablile.

Suuri raskusi tekitab see kord meie konstaablitele, iseäranis neile, kes maal asuvad. Seaduse järgi alluvad esmalt kõik politseiametnikud ses suhtes rahukohtunikule, kes sissenõudmiste järelevalvet teostab ja kellele lõpuks terve toimetus tagasi tuleb saata ja kust näha on, kuivõrt seadusepäraselt ja korralikult politseinik on saanud hakkama oma ülesandega, ja teiseks vastava rahukogu esi-

mehele, kellel politseiametnikkude kui kohtupristavi asetäitjate kohta ses suhtes on distsiplinaar-võim, ja kes neid ettetulnud eksituste eest võib karistada kuni pristavi kohustetäitmisest vabastamiseni. Ka tsiviil-sissenõuete kord on küllalt keeruline ja erineb politseis tuntud vastuvaidlemata sissenõuete korrast. Siin on maksivad mitmesugused tähtajad ja vorminõuded, milliste möödalaskmine või täitmatajätmine võib esile tuua peale distsiplinaarvastutuse veel suuri tsiviil-vastutusi. Tarvis on tunda tsiviilseadust, vene kohtute ringkirju ja seletusi, vene senati ja meie riigikohtu seletusi, Balti eraõigust jne. Pealegi on olemas veel üksikute ts. kp. s. paragrahvide muutmise seadusi ja mitmesuguseid määrusi kohtupristavite kohta, millised üksikutes „Riigi Teataja“ numbrites laiali. Raske ja peaaegu võimatu on neid kõiki, iseäranis maakonstaablil teada ja üles leida.

Tartumaa politsei 1. jaoskonna abikomissaril, hra Haugasel, on käsiraamatu kokkuseadmise käsil, kuhu koondatakse kuuldavasti kõik tarvilised tsiviilseadused ühes tarviliste seletuste ning vormidega. Väga soovitav oleks, kui see raamat peatselt ilmuks suuremal arvul, sest siis saaksime raskustest üle.

y.

Politsei, omavalitsuste ja tuletõrje koostööst tuleõnnetuste eemaldamisel.

M. Lembit.

Tuletõrjeasjandus on rajatud tuletõrje seadusele (R. T. 72/73 — 1924) ja siseministri juhtnõuetele tuletõrje üle järelevalve teostamise kohta (R. T. 73/74 — 1925). Lisaks tulevad siseministri sundmäärused: veo- ja sõiduabinõude andmise korra kohta (R. T. 91/92 — 1925) ja tuletõrje valvekorra kohta avalikkudel ettekangetel (R. T. 181/182 — 1925). Kaks viimast

määrust on kõige tähtsamad politseile seepärast, et neid tuleb püüda tegelikult kohetel ellu viia omavalitsuste ja tuletõrjeühingute kaasabil ja määruste täpse täitmise järele valvata. Tahaksin näidata mõningaid raskusi, millised tegelikult elus tulevad ette ülaltähendatud määruste täitmisel siis, kui puudub tarvilik kontakt pealkirjas tähendatud organitel ja puudu-

vad kindlad kavad kohtadel määruste järgi tegutsemiseks õnnetuste kordadel.

Veo- ja sõiduabinõude andmise määruse järgi peavad tulikahju ja teiste suuremate õnnetuste juhustel autode, hobuste ja teiste veoabinõude omanikud ja pidajad andma veo- ja sõiduabinõusid ning hobuseid tuletõrje meeskonna ja tulekustutamise abinõude veoks linnades ja alevites politsei korraldusel. Samadel juhustel on tähendatud liikumisinõude nõudmise õigus ka kohaliku omavalitsuse või kohaliku vabatahtliku tuletõrje ühingu tuletõrjekomandode peameestel. Sama määruse § 2. käsib nõuda veo- ja sõiduabinõusid nende omanikkudelt või pidajatelt võimalikult kindlas järjekorras, et selle kohuse täitmine alati ei langeks mõnele üksikule isikule. Lähema korra selleks peab kindlaks määrama kohalik omavalitsus. Määruse § 3. kõneleb, et sõidu- ja veoabinõude ja hobuste omanikud peavad ka omavalitsuselt tasu saama, milleks nõudja veoabinõu omanikule vastava kviitungi annab raha saamiseks.

Tegelikult leiame, et paljudes vähemates linnades ja alevites puuduvad veo- ja sõiduabinõude nõudmise kavad ja omavalitsuse algatusel väljatöötatud ja kinnitatud tasumäärad. Puuduvad linnade ja alevite rajoonidesse jaotused. Mõnes paigas on nähtud ette, et tulikahju kordadel peavad terve linna või alevi hobused ja veoabinõud õnnetuskohale ilmuma, vaatamata sellele, kas neid tuletõrjele nii suurel arvil tarvis läheb. Sellised korraldused ja määrused osutuvad liig koormavateks hobuste ja veoabinõude omanikele. Kui politsei üldmääruse alusel hakkab sõidu- ja veoabinõude omanikke vahet tegemata tulikahju juhusel välja käsutama, siis võivad tulla arusaamatused järjekorra ja tasu suhtes, milliseid raske lahendada omavalitsuse korralduse aluseta ja kaasabita.

Seal, kus omavalitsuse määrused ja korraldused puuduvad tuleõnnetuste eemaldamise suhtes, peaks politsei iseisvalt kindlad kavad ja jaotused seadma kokku, et siis, kui tulikahju tekib, oleks võimalik edukalt tegutseda, käsutades tarvilisel määral ja teatud järjekorras hobusteomanikke veeamidega ja veoabinõudega õnnetuskohale. Kuidas seda esekujulikult kohtadel läbi viia, näitavad kohalised olud ja võimalused. Üheks paremaks abinõuks tuleks lugeda hobuste omanikelt aegsasti kohustusallkirja võtmist tulikahju kordadel välja ilmuda. Mit-

teilmujaid — politsei korralduse mittetäitjaid — oleks võimalik vastutusele võtta. Kuid pahe seisab selles, et, kuigi peaksid kohalised määrused, rajoonidesse jaotused ja muud korraldused välja kuulutatud olema, ei saa tulikahju kohale mitteilmujat veel igakord vastutusele võtta. Ta vabandab, näiteks, seega, et ei kuulnud tulikahju häiret, ja praksisest selgub, et kohunikud mõnikord ei karista süüalust.

Hea korralduse juures kohtadel võiks siiski ükskõik missugustel tingimustel läbi viia järgmist: kui iga politseinik teab oma tegevuse piirkonnas hobuste ja veoabinõude omanikke, siis võib tema saata tulikahju kohale minnes neid veoabinõudega kohale. Kuigi politseinik ise seetõttu veidi hiljaks jääb õnnetuskohale ilmumisega, ei teeks see viga, teised ametivennad jõuavad varem. Veel parem oleks, kui igast rajoonist määratakse üks politseinik hobuste ja veoabinõude omanikude väljakäsitajaks.

Praegu kujuneb paljudes kohtades seisukord sääraseks, et tulikahju juures tuntakse peamiselt veepuudust, eriti talvisel külmal ajal. Veoabinõud veeamidega puuduvad, hobuste omanikud ei ilmu välja. Suuremaid ärisid ja majaomanikke tuleks kohustada veeame pidama, kes teatud rajoonidest need igakord õnnetuskohale toimetaksid.

Avalikkudel ettekannetel ja lõbustustel tuletõrjevalve kohta on paljudes kohtades samuti tähtsaid puudusi. Peapuudused seisavad selles, et tuletõrjujad seisavad harilikult publiku seas ettekannete ajal (näiteks kinodes) ehk mõnikord istuvad rahulikult einelauas. Nõnda on nad ainult dekoratsiooniks. Kas vesi, voolikud, minimaksid on korras, see ei näi olevat mõnes kohas nende asi. Avalikkudele ettekannetele ja lõbustuskohtadele peaks olema ette nähtud omavalitsuse ja tuletõrje poolt teatud kindel arv tuletõrjujaid tarviliste kaitseabinõudega. Üldmäärus nõuab seda, kuid omavalitsused peaksid oma määrused kuulutama välja, nõnda et politseil oleks teada, kui palju tuletõrjujaid peab olema valvel ja missuguste kaitseabinõudega.

Loomulikult ei saa politsei omavalitsust ega tuletõrjet vastutusele võtta, kuid puuduste ettekandmise võimalus ja tarvidus jääb siiski. Ja kui märgata on, et omavalitsus või tuletõrje tunneb asja vastu vähe huvi, siis on politsei moraalne kohus vastavale ülemusele seisukorrast

kanda ette, et hiljem teiste organite süü läbi õnnetuste puhul vastutust mitte kanda. Peame meeles, et üldine tuletõrje jä-

relevalve kuulub siseministrile, kes peab tarbekorral sundima üldsuse huvides asja tõsiselt võtma.

Šveitsi välismaalaste politseist.

Kõigepealt kerkib küsimus: millised on Šveitsi välismaalaste politsei ülesanded ja, ühenduses sellega, mispärast Šveitsis üldse loodi eriline politsei välismaalaste jaoks? Arusaamatuste ärahooldamiseks peab kohe tähendama, et see politsei eriharju ei loodud eriliselt välismaalaste kaitseks: sarnaselt mõttele võib loomulikult igaüks tulla, kes on kord elus käinud selles ilusas ja võõrastevastuvõttelikus vabariigis, kus välismaalasi leidub väga ja väga palju, nii et Šveitsi on isegi ristitud turistide maaks. Kuigi Šveitsi üheks peasissetulekuallikaks on turistide välismaalaste poolt Šveitsi toodud ja seal kulutatud raha, kuigi šveitslased teevad kõik, mis võimalik, et võõraste elu teha mugavaks, siiski ei lähe kõik vastutulelikuks ja lahkus nii kaugele, et üleval pidada välismaalaste kaitseks eripolitseid. Ei — välismaalaste politsei Šveitsis on rohkem välismaalaste vaenlane kui nende sõber.

Et küsimusest paremini aru saada, tuleb arvesse võtta seda, et nagu tähendab Zürichi kantooni välismaalaste politsei juhataja dr. Hans Frey („Die Tätigkeit der Fremdenpolizei“), 1850. aastal tuli Šveitsi elanikkude peale 3% välismaalasi. See arv hakkas järjekindlalt kasvama, eriti kasvas tema muidugi revolutsiooniaastatel, mil Šveitsi põgenesid revolutsioonitegelased, peamiselt tsaariaegsest Venest, nii et 1910. aastal tegi välismaalaste arv, kes oma alaliseks elukohaks olid valinud Šveitsi, välja 14,7% Šveitsi elanikkude üldarvust; teiste sõnadega oli 1910. aastal iga seitsmes Šveitsi elanik välismaalane. Mõnes kohas kujunes vahekord päris täbaraks: nii oli 1910. aastal iga kolmas Zürichi linna elanik välismaalane, iga teine Lugaano elanik — välismaalane. Raske on muidugi ette kujutada, kuidas šveitslased töötasid ja töötavad sarnases olukorras. Kuidas saab omavalitsus (näiteks Lugaanos) korralikult korraldada linna asju, kui pool alalistest linna elanikkudest ei võta otsekohe ega kaudselt omavalitsuse tööst osa?

Ka praegu on Šveitsi selleks Euroopa riigiks, kus elab kõige enam välismaalasi.

Tõsi on, et välismaalaste uputus maailmasõja päevil on veidi kahanenud, kuid siiski kaugeltki mitte sel määral nagu arvati ja loodeti. Sõjapäevil põgenesid Kesk- ja Lääne-Euroopast Šveitsi kõik, kes sõjaväes ei tahtnud teenida, kas põhimõttelisel või muul põhjusel, kes üldse oli sõja vastu ja kes lootsid erapooletu riigi pinnal teenida palju raha ühenduses suure sõjaga. Need isikud on nüüd enamalt jaolt jälle kadunud Šveitsi pinnalt, selle vastu aga tõuseb uuesti välismaalaste juurevool, kes tahavad vaikselt ja ilusas riigis rahulikult oma elupäevi saata mööda, keda ei huvita enam poliitika ega raha teenimine. Nende kõrval aga leidub veel hulk teisi, kes väga mitmesugustel põhjustel tungivad Šveitsi elama.

Välismaalaste küsimus muutus Šveitsis akuutseks 1925. aastal, mil õieti esimest korda hakati rõhutavalt tähelepanu juhtima nendele hädaohtudele, mis on ühenduses välismaalaste liig suure ja järsu juurevooluga. Välismaalaste ülevõimu ärahooldamiseks muudeti ja täiendati isegi Šveitsi põhiseadus referendumiga 25. oktoobril 1925. a. Praegu on kavatsusel läbi viia seadus, mis nõuab teatud tingimustel välismaalastelt: kas astuda Šveitsi kodakondsusse või lahkuda Šveitsi territooriumilt. Küsimus on aga, kas säärane seadus üldse läbi läheb ning, jaataval korral, kas tema abil taotletakse seda, mida tahtakse: sundida välismaalasi, kes oma alaliseks elukohaks on valinud Šveitsi, astuda Šveitsi kodakondsusse. Iseloomustav välismaalastele, kes kauemat aega Šveitsis elutsevad ja töötavad, on nimelt see, et ei taheta lahkuda oma kodumaa kodakondsusest, et saada täisõigusliseks Šveitsi kodanikuks.

Kõigest eelpooltoodust selguvad muidugi juba umbkaudselt Šveitsi välismaalaste politsei ülesanded. Mõistagi peab see politseiharu selle eest hoolt kandma, et lubatakse Šveitsis tegutseda ainult sarnastel töövõtjatel, kelledest seal on tõsine puudus; muidugi on välismaalaste politsei ülesandeks toimetada ülepiiri kõik hulkurid, avalikud naised, petised jne., kes pole

Šveitsi kodanikud, ühesõnaga kõik välismaalastest koosnev ebasoovitatav element; on arusaadav, et sellele eripolitseile pannakse sarnaste välismaalaste toimetamine kodumaale, kes langevad kui töövõimetud ja vaesed inimesed koormaks riigile ja omavalitsusele. Kuid see pole kaugeltki kõik. Välismaalaste politsei ülesanded on hoopis laialdasemad. See politsei peab vastu seisma välismaalasele pikema peatusloa andmisele ka siis, kui seda ei sunni tegema julgeolek, kõlbluse ega üldpoliitlised huvid. Mispärast? Just seepärast, et hädaoht, millest oli eelpool pikemalt jutt, seda sunnib tegema. Ei tohi lasta tõusta välismaalaste arvu, kes Šveitsis elavad, lõpmatuseni. Muidugi mõista ei ole jutt neist välismaalastest, kes Šveitsi reisivad ajutiselt, ka neist mitte, kes Šveitsis kas või tervislistel põhjustel viibivad 1 kuni 2 aastani. Kõne all on ikkagi ainult need välismaalased, kes tahavad jäädavalt või pikaks ajaks Šveitsi jääda, või kes kõiksuguste ettekäänete all püüavad pikendada ja jällegi pikendada kord saadud peatusluba. Nende vastu peab astuma ja astub välismaalaste politsei karmilt üles.

Sarnased sihid ja nendega ühenduses olevad poliitlised abinõud ei meeldi muidugi paljudele, tihti isegi šveitslastele mitte. Ei ole vist küll liialdatud, kui öelda, et see poliitseiharu, keda Šveitsis kõige enam vihatakse, kelle kallale kõige enam tungitakse nii ajakirjanduses kui ka parlamendis, on välismaalaste politsei. Ometi aga ei tee tema muud midagi, kui katsub takistada kõigi tema kasutada olevate seaduslike abinõudega seda, et Šveitsi ei muutuks välismaalaste riigiks, kus iga teine elanik on välismaalane.

Mida kõige enam sellele poliitseile ette heidetakse, on halastamatus ja erapooletus. See on ka arusaadav. Ametnik, kes peab tihti oma äranägemise, oma südame-tunnistuse ja mõistuse järgi otsustama asju, ei saa küsimusi lahendada ainult tunnete alusel. Tunded on teise järgu tegur, seepärast aga ei tarvitse ametnik kaugeltki olla südametu bürokraat. Pealegi kaitsevad ja ajavad välismaalaste peatuslubade asju poliitseis harilikult advokaadid, kes suure täpsusega selle üle valvavad, et nende kliente ei asetataks halvemasse olukorda kui teisi välismaalasi. Jutud välismaalaste poliitsei erapooletust on, nagu kergelt aru saada, tekkinud sellest, et iga Šveitsi kodanik, kelle tutta-

vaid või sugulasi ei lasta lõpmatuseni Šveitsis elada, arvab, et just temale ja tema tuttavatele või sugulastele on tehtud ülekohut; sarnaseid asju viiakse siis ajakirjandusse ja sealt parlamenti või otsekohe rahvaesitusse ja raskendatakse sel moel välismaalaste poliitsei juba nii-kui-nii rasket teenistust. Muidugi tuleb ka kõnesolevas ametiasutuses vigu ette, nagu neid juhtub igalpool ja alati, kuid, kui 100 juhtumist on valesti otsustatud üks, siis ei kõnele see veel välismaalaste poliitsei tegevuse vastu.

Teine väga tähtis küsimus on: missuguste põhimõtete järgi käib Šveitsi välismaalaste poliitsei välismaalastele peatusloa andmisel pikemaks ajaks või sarnase loa andmisest keeldumisel? Selle poliitsei teenistuse pearaskus seisabki selles, et teatav šablooni pole võimalik välja töötada, et ametnikud peavad igal üksikul juhtumil kaaluma mitmelt seisukohalt ja tihti otsuse tegema oma parima arusaamise ja südame-tunnistuse järgi. Selles mõttes on need ametnikud hoopis halvemas seisukorras kui harilikud poliitsei ametnikud, kes võivad ja peavad töötama täpsete seaduste, määruste, korralduste ja käskude alusel.

Muidugi mõista on olemas üldised juhtnõõrid välismaalastele pikemaajaliste peatuslubade andmise kohta. Nii, näiteks, on maksma pandud põhimõte, et rõhku ei tohi panna välismaalase soovile asuda Šveitsi elama, vaid sellele, kas Šveitsi suudab vastu võtta jäädavalt üht või teist välismaalast. Kuid see juhtnõõr on üldise sisuga lause, mis veel iseenesest midagi ei anna; täpse sisu peab temale andma ikkagi poliitsei ise. Eelpoolmainitud dr. Frey soovitab üldiselt maksma panna põhimõtte, et alalist Šveitsis elamist tuleb võimaldada ainult neile välismaalastele, kellele Šveitsis viibimisest on riigil mingisugune positiivne kasu. See huvi võib olla väga mitmesugune: majanduslik, kultuuriline, fiskaalne jne. Nii, näiteks, võib vabalt anda peatusluba välismaalasele-töölisele, kes on spetsialist mingisugusel alal, mille kohta spetsialiste ei leidu šveitslaste seas; võib peatusluba anda töösturitele, kes tahab ja suudab ellu kutsuda sarnase tööstusharu, mis kasulik Šveitsi riigile ja rahvale; peatusluba tuleb anda ka kaupmehele, kes suudab leida uusi turgusid Šveitsi kaupadele; meeeldi võetakse muidugi ka vastu kuulsaid kunstnikke; fiskaalsed huvid lubavad anda peatusluba

pika aja peale ka jõukatele isikutele, kes soovivad rahulikult oma elupäevi mööda saata Šveitsis jne.

Kuid ka sarnastest põhimõtetest ja samuti nende alusel ei saa veel kokku seada šabloon. Tuleb teha erandeid mitmesugustel kaalutlustel ja neid tuleb isegi teha võrdlemisi tihti. Kõigepealt ei saa Šveitsi politsei silmapaari vahele jätta poliitilisi momente, välispoliitilisi kaalutlusi, arvestades šveitslaste huvidega välismaal ja nende Šveitsi kodanikkudega, kes alaliselt elavad ja tegutsevad välisriikides. Kuid kuigi niisugustel motiividel tuleb teha erandeid, siis tehakse neid ikkagi võimalikult harva, sest erandist ei tohi saada reegel. Pealegi ei otsusta niisuguseid õrnu asju lõpulikult politsei, vaid teised ametiasutused. Üldse peab tähendama, et välismaalaste peatusloa poliitikat ei juhi ega aja lõpuks politsei, vaid kõrgemad võimud, kes aga küll annavad politseile tegutsemiseks enam-vähem vabadust.

Peale poliitiliste motiivide on tihti ka mitmesugused puhtinimlikud kaalutlused mõõduandvad välismaalasele erandina peatusloa andmisel pikema aja peale. Siin maksab aga põhimõte, et välismaalane ei tohi kuidagi kahjulik olla riigile, kuigi temast kasu ei ole ja kuigi tema juuretulekuga võib kannatada mõni šveitslane töösäamise, korterileidmise jne. mõttes. Kõnesolevate erandite tegemine on raskemaid välismaalaste politsei ülesandeid. Sel alal õieti mingisuguseid juhtnööre ega konkreetseid korraldusi antud ei ole, nii et vastavad ametnikud peavad talitama täiesti oma äranägemisel. On loomulik, et ametnikud mõnikord kipuvad liig agaraks minema, mistõttu mõnel pool üldse niisuguseid erandeid ei tehta, mispärast on tihti kuulda nurinat ametnikkude karmuse üle. Asi oleks lihtne ja kerge, kui neid erandeid oleks vähe, kuid, nagu näitab igapäevane elu, on just niisuguseid juhtumeid väga ja väga palju, nii et ametnikudel tuleb rohkem tegemist teha erandite lahendamisega kui harilikkuude välismaalaste peatuslubade küsimuste otsustamisega. Et saada selget pilti Šveitsis valitsevast olukorrast, olgu toodud ainult mõned üksikud tüüpilised näited. Välismaalased, kellele onud, tädid või teised sarnased sugulased asuvad alaliselt Šveitsis või kes on varem aasta või paar mööda saatnud Šveitsis, arvavad sageli õigustatud olema nõuda neile alalise peatusloa väljaandmist. Igal aastal saadetakse Šveit-

si ja võetakse seal lahkelt vastu haigeid ja vaestest perekondadest pärit lapsi; eriti palju tuleb sarnaseid lapsi Saksamaalt, Austriast, Ungarist ja Itaaliast. Suur osa lastest jääb või tahab vähemalt jääda Šveitsi. Nende eest käivad palumas tihti väga tuntud ja lugupeetud Šveitsi kodanikud. Siiski ei tule politsei harilikult sellistele palvetele vastu, asudes täie õigusega seisukohal, et Šveitsi pole lõpuks vaeslaste kasvatusmaja. Peamotiiviks on sarnasele seisukohale muidugi see asjaolu, et võõraste laste juuretulekuga kannatavad oma maa vaesed lapsed, sest lõpmatuseni üleväl pidada ja hoolitseda vaeslaste eest ei jõua ka rikkad šveitslased.

Nüüd tuleks puudutada veel üht küsimust, millel samuti ei puudu üldtähtsus ja mis võib äratada üldist huvi, see on küsimus, mis Šveitsis eneses on tekitanud palju paksu verd. Asi seisab nimelt aktide sisuga tutvunemises, mis käivad välismaalaste kohta, keda politsei välja saadab või kellele politsei ei võimalda alalist elutsemist Šveitsis. Välismaalaste politsei ei anna tihti välismaalasele või selle volinikule vastavat akti kätte läbivaatamiseks. Sellest on tihti Šveitsis järeldatud, et politsei töötab mingisuguste kahtlaste agentide abil ja virgutab kodanikke kõiksuguste valekaebuste andmisele.

Õige on, et politsei loeb kõnesolevaid akte salajasteks ja et ta neid tutvunemiseks välja ei anna (arvatud välja muidugi kohtuasutused, kes alati võivad neid akte saada), mis eriliselt ei meeldi advokaatidele. Sarnase talitusviisi põhjuseks on see asjaolu, et politsei saab tihti informatsioone eraisikutelt, kellede nimed tulevad muidugi hoida saladuses. Peab ütleva, et Šveitsis maksva korra juures ei saagi politsei teisiti talitada. Välismaalane asub mõneks ajaks Šveitsi elama, näiteks, tervislike põhjuste ettekäändel. Mõne aja pärast astub tema kusagile ametisse ja rikub seega korda, mis tema suhtes pandud maksma. Politsei ei tea, kas vastav välismaalane tõesti oma tervist parandab või midagi muud teeb, ta saab aga eraisikute ja palgaliste agentide kaudu teada milles asi seisab. Kui välismaalaste arv Šveitsis oleks väike, siis poleks muidugi vaja niisugust süsteemi tarvitada, kuid suur välismaalaste arv ja nende suur tung Šveitsi sunnib politseid tegutsema kirjeldatud viisil ja abinõudega. Kõige selle juures ei tohi unustada, et peale välismaa-

laste politsei veel mitmed teised politseiharud töötavad samade abinõudega, näiteks: komblus-, majandus- ja kriminaalpolitsei. Nende kohta ei pane keegi seda pahaks.

Pealegi ei hoita akti sisu täiesti salajasena. Niihästi vastav välismaalane ise, kui ka tema advokaat võivad alati tutvuneda sellega, mis seisab aktis. Selleks teeb vastav ametnik palujale teatavaks akti sisu, s. o. ta seletab, milles süüdistatakse välismaalast ja missugustel põhjustel tema lahkumist Šveitsi territooriumilt nõutakse. Saladusse jäävad ainult nende isikute nimed, kellede abil teated saadud. Sarnane kord annab igale välismaalasele võimaluse ennast kaitsta ja tarbekorral ümber lükata tema vastu tõstetud süüdistusi. Kui tahetakse välismaalane välja saata, siis kuulatakse teda isegi vormiliselt politsei poolt üle ja välismaalase seletusi kontrollitakse sama täpselt nagu see sünnib nende teadete ja andmete suhtes, mis saadud politsei kaastöolistelt.

Üht ei tohi veel unustada: kui välismaalane leiab, et temale on tehtud ülekohtu, siis on tal õigus politsei otsusele kaevata. Ta võib kaebust tõsta justiits- ja politseidpartemangu ees, valitsuse ees, isegi parlamendi ees ja mõnel juhtumil ka kõrgeima kohtu ees. Nii et välismaalane saab oma õigusi kaitsta, saab seda teha rohkem kui, võib olla, teistes riikides.

Lõpuks tuleks veel juure lisada, et kõnesolevaid akte mitte alati saladuse katte all ei hoita. Salajaselt hoitakse neid ainult siis, kui politsei on veendunud, et an-

tud teated on õiged ja kui kontrollimisel on selgunud, et kaastöölise andmed vastavad tõele. Kui aga selgub, et politseile saadetud andmed välismaalase kohta on valed, kui teated sisaldavad ebatõtt, siis näitab politsei terve akti vastavale välismaalasele või tema volinikule esimesel nõudmisel. Tähendab, säärasel korral ei hoita saladuses ka teadeteandja nime ja seda tehakse sihilikult ja täie teadmisega. Välismaalasel avaneb niisugusel korral võimalus tõsta kohtulikku kaebust andmeteandja kui laimaja vastu. Välismaalaste politsei tervitab niisuguseid juhtumeid, ta näeb heameelega, et valekaebajad antakse kohtu kätte, sest see on hoiatuseks inimestele valekaebustega ja laimamistega mitte esineda.

Veel paar sõna anonüümkirjade kohta, milledega külvatakse üle välismaalaste politsei. Sarnastele kirjadele harilikult mingisugust tähtsust ei anta ja nad pannakse sinna, kuhu nad kuuluvad — paberikorvi. Siiski teeb ka siin politsei erandeid. Kui, näiteks, anonüümkirjas juhitakse tähelepanu sellele, et keegi välismaalane on Šveitsi elama asunud ilma igasuguse peatusloata, siis uurib politsei seda asja. Sarnane uurimine on muidugi lihtne ja sellele ei saa anonüümkirja ise avaldada mingisugust mõju. Küsimus seisab siin ainult selle asjaolu selgitamises: kas tõesti on välismaalane, kelle kohta käib anonüümkirja, loata Šveitsi elama asunud või mitte. Jaataval korral saadetakse tema välja, eitaval korral jääb kõik endiseks.

R. O.

Uus kassakord ja selle puudusi.

Politsei peavalitsuse ringkirjaga 23. märtsist s. a. on pandud politseiasutustes ja -ametnikkude juures maksma uus kassakord. Tahaksin siin puudutada uue kassakorra puudusi konstaabli seisukohalt.

Ringkirja p. 5. järgi tulevad esitada kõik nõudelehed, millede järgi toimetati maksude sissenõudmist, ühes nimekirjaga komissarile. Nimekirjad tulevad esitada iga kuu 1. ja 16. kuupäeval (p. 8.). Oletame nüüd, et maarajooni konstaabel nõuab 18. kuupäeval kodanikult rahukohtunik kirja alusel 24 krooni tunnistajate tasu sisse ja annab kodanikule raha vastuvõtmisel kviitungi. Sissenõutud raha tuleb anda 7 kodanikule, kelledest 5 elutsevad

oma rajoonis ja 2 kumbki iserajoonis. Konstaabel on 20. kuupäeval oma rajoonis elutsevatele kodanikkudele raha annud välja ja ülejäänud summad saadavad vastavatele konstaablitele posti kaudu samal kuupäeval, kuna k/v. oma nimekirja juure jätab ja esitab selle järgmisel 1. kuupäeval komissarile ühes allkirjade ja kviitungitega, mis raha edasisaatmisel saadud. Nüüd oletame, et mõlemad konstaablid, kes raha posti kaudu said, kandsid need summad 24. kuupäeval kviitungiraamatusse ja jäävad ootama kirjavehetust. 1. kuupäeval tuleb aga ka nendel esitada nimekirjad (vorm nr. 70.) ühes 16.—1. kuupäevani saadud summade koh-

ta komissarile ühes kviitungite (raha) ja nõudelehtedega, mille alusel raha saadud, kuid tähendatud summade kohta puuduvad neil nõudelehed ja kviitungid ehk tõendused raha edasiandmisest. Komissar, saades 1. kuupäeval nimekirja juures rahukohtuniku kirja, mis kantakse jaoskonna lauajuhendisse, saadab selle 4. kuupäeval täitmiseks ühele konstaablile, kellele juba varem raha teise konstaabli poolt saadetud. Konstaabel saab selle k/v. 7. kuupäeval ja, et kodanik elab 15 km. eemal, ei lähe konstaablil korda kodanikku enne 20. kuupäeva kätte saada. Jälle on üks nimekirja esitamise aeg — 16. kuupäev — möödunud, ilma et kumbki konstaabel eelmise kuu 24. päeval vastuvõetud summad saaks nimekirjas näidata. Kuni k/v. jõuab teise konstaabli kätte, on sellest kindlasti 1—2 kuud möödas.

Teine näide. Rahukohtunik saadab N. rajooni konstaablile kirja, mille järgi A-lt ja B-lt kummaltki 3 kr. tunnistaja tasu sisse nõuda ja K. rajoonis elutsevale P-le välja anda. A. maksab 3 kr. ja raha saadab konstaabel K. rajooni konstaablile P. elukoha järgi, kuna k/v. N. rajooni konstaabli kätte jääb, kes B. varanduse kirjutab nõutava summa sissenõudmiseks üles. Varanduse müük sünnib alles kolmandal oksjonil ja selleks on kulunud 2 kuud, ning

K. rajooni konstaabli kviitungiraamatus seisab raha 2 kuud, ilma et kuhugile seda oleks saanud paigutada. Kuidas näitab nüüd K. rajooni konstaabel 2 kuud varem saadud raha järgmises nimekirjas. Konstaablil tuleb tingimata seletust anda kauase raha oma käes pidamise, kuid kas on siin süüdi konstaabel või uus kassakord?

Omaval ajal pandi maksma kirjavahetuste otseteelne täitmine, s. o. mitmesugused kirjavahetused ja maksunõuded saadeti otsekohe vastavale konstaablile, kes need pärast täitmist saatis samale asutusele tagasi. Uue kassakorra juures on see kord surmale pühendatud (arvatud välja mittehahalised kirjavahetused), sest kõik rahalised k/v. tulevad esitada nimekirja juures komissarile. Arvan, et sarnane kord koormab ka komissari kantsleil tööd õige tunduvalt ja sunnib suurendama nende kantsleide personaale.

Uues kassakorras on ka nähtud ette, kui palju konstaablid võivad sissenõutud raha korraga oma käes hoida (p. 9. a ja b). Kui nüüd ülemäärana ettenähtud summa raha on võetud konstaabli poolt vastu ja juhtub, eriti maal, et kodanik tuleb ja tahab oma maksu konstaablile tasuda, mida viimane on mitmel korral juba nõudnud, peab vist konstaabel loobuma kodaniku raha vastuvõtmisest. x.

Politseiametnikkude distsiplinaar-karistustest.

Meie politseiametnikkude distsiplinaar-karistused on peaaegu sõna-sõnaline väljavõte endisest vene politseikorraldusest (nende seas ka arest), missugused Venemaal, kus rahva ja ühtlasi ka politseinikkude hariduslik tasapind madal ja alkoholi tarvitamine oli määratu suur, seega ka mõeldavad olid ametnikkude vaolhoidmiseks; Eesti politseinikule sarnased bürookraatlikud karistusviisid ei kõlba: Eesti on õiguslik riik, kus põhiseaduse järgi kõik kodanikud on seaduse ees üheõiguslikud, kus valitseb isikupuutumatus, kus elukutse valik ja pidamine on vaba. Politseinikud aga neid vabadusi ja õigusi sel määral ei oma kui teised kodanikud ja teiste ametkondade riigiteenijad, kel ei ole karta kohtuotsuseta vabaduse kitsendamist, sest „kedagi ei või muidu vangistada, kui seadusejõusse astunud kohtuotsuse põhjal“.

Meil on palju tehtud tsariaegse büro-

kraatliku korra kaotamiseks, kuid politseiametnikkude teiste kodanikkudega ja riigiteenijatega üheõiguslisse seisukorda seadmise suhtes on veel mõndagi teha. Politseinikud on raskesse seisukorda seadud ühe ettekirjutuse läbi, mis on saadetud prefektile ja samaõiguslistele abiprefektidele ja komissaridele, milles kirjutatakse ette politseinikke karistada viinastunud olekus avalikku kohta ilmumise eest: esimesel korral mitte vähem kui viie ööpäevase arestiga, ja järgmisel korral ametist tagandamisega. Kas meie politseinikud tõesti niisugused joodikud on, et sarnase abinõu taltsutamiseks välja kutsusid, või loetakse neid niivõrt autoriteetlisteks, et ükski neist ei tohi ennast vähegi viinastunud näidata? Tekib küsimus, miks ei ole siis ka kohtunikkudele jne. sarnast ehk veel kõrgemat karistust ette nähtud?

Õigluse põhimõttel oleks tarvilik, et

arest, kui distsiplinaar-karistus politseinikkudele, ära kaotatakse ja teised distsiplinaar-karistused määratakse mitte ainult ühe isiku, prefekti poolt, vaid selleks peaks moodustatama komisjon (näiteks, üks prefekt, üks komissar ja üks konstaabel); süüdistataval peaks õigus olema isiklikult otsustamise juures tõendus ja tunnistajaid esitada, otsuse peale apelleerida, paluda oma teo kvalifitseerimist, tingimisi karistamist jne., nagu see sünnib kohtuski.

Arest, kui distsiplinaar-karistus, ei ole põhiseadusega kokkukõlas, kuid ülaltähendatud ettekirjutusega koostatult paistab see olevat ka teiste maksvate seaduste ja määruste vastane, sest meie politseiasutuste kujundamise määruse § 86. ütleb: „üleastumiste eest ametikohuste täitmisel, mille eest kriminaal-karistus ei ole ette nähtud, karistatakse politseiametnike ning -teenijaid distsiplinaar-korras“. Joobnud olekus avalikku kohta ilmumise eest kriminaal-karistus on aga ette nähtud r. tr. s. § 42. Riigikohtu adm.-os. vastavates otsustes on öeldud, et „distsiplinaar-korras tehtud otsuses peab ülemus, nagu kohuski, ametnikule süükspandavat tegu kvalifitseerima“; kuid kuidas ta kvalifitseerib, kui ettekirjutus nõuab: esimesel korral 5 päeva aresti, järgmisel ametist lahti! Pealegi ei ole igakord politseinik süüdi teos, milles teda süüdistatakse; kui ta süüdlane on, siis ei ole temal enesel ega kellelgi teisel midagi selle vastu, kui süü eest karistust kannab, karistus peab aga seaduslikul teel ja õiglaselt kvalifitseeritama.

Toon näite tegelikust elust. Alevikus peetakse laata, kus võrdlemisi palju joob-

nud isikuid, kelle vaolhoidmisega korrapidajatel konstaablitel küllalt tegemist. Kohalik konstaabel J. märkab ühel kohal rahva kogumist. Kohale ilmudes näeb, et täiesti purjus mees, kellel riided kaetud poriga, tuigerdab ja lärmitseb. Konstaabel paneb ette publikule laiali minna ja areteerib joobnu, keda hakkab arestikambrisse toimetama. See vehkleb käte ja jalgadega vastu, määrab politseiniku palitu poriga, kisub selle nõöbid eest ja söimab ning ähvardab politseinikku. Teisel päeval rahukohtunik karistab joodikut 5-kroonilise rahatrahviga ehk kahepäevalise arestiga. Pärast seda mõni päev nõutakse ülemuse poolt konstaabel J-lt asja kohta seletust, sest tema peale on kaebus saadetud areteeritu kaaslaste poolt, et konstaabel J. laadal olevat olnud ise täiesti purjus, sundinud laadarahvast laadaplatsilt lahkuma, ähvardades kõiki areteerida, peksnud areteeritut ja teinud skandaali. Tunnistajatena on antud üles kaks-kolm topsisõpra, kes ka kõik ülekuulamisel tõendavad, et konstaabel olnud laadal purjus, rahvast ähvardanud ja areteeritut peksnud. Tagajärg: viis päeva aresti.

Kui säärane olukord, mis ülaltähendatud ettekirjutusega loodud, kurikalduvusega elemendile teatavaks peaks saama, siis ei võiks keegi politseinikkudest julge olla, et ta ilmsüütult ametist ei vallandataks. Kuidas sarnane ebaloomulik olukord pealegi haavab politseiniku õiglustunnet ja iseteadvust, on igapähele arusaadav ja seepärast oleks tarvilik, et politseinik teiste kodanikkudega ja teiste riigiteenijatega tunnistataks üheõiguslikuks.

x.

Kuritegevuse arenemine Saksamaal 1882. aastast alates.

Saksa uue kriminaalseadustiku kavale on muu seas juure lisatud väga rikkalik materjal, millest võib üldist huvi äratada üheltpoolt osa, mis käsitab seadusandlust kriminaalseaduste alal teistes riikides, ja teiselt poolt statistiline osa. Üldine kriminaalstatistika seati Saksamaal sisse 1882. a., s. o. siis, kui juba maksis praegune saksa kriminaalseadus. On arusaadav, et aastate jooksul kogutud materjali taheti kasutada uue seadustiku väljatöötamisel. See statistiline materjal näitab — kui kuiv ta iseenesest ka ei ole — missugustes oludes ja mis-

sugustel tingimustel kuritegevus Saksamaal kõige enam õitses ja õitseb, see materjal on tõenduseks ka sellele, et majanduslikud olud mängivad väga tähtsat osa kuritegevuse üldise tõusu ja languse juures. Muidugi ei jätetud seda materjali kasutamata kriminaalseadustiku väljatöötamisel ja kogutud andmete mõju tuleb uues kavas igalpool nähtavale.

Statistilised andmed, milledest on jutt, käsitavad ainult kuritegusid ja väärtegusid, mis sisaldavad üldiste seaduste rikkumisi, s. o. osariikide seaduste vastu eksimisi pole arvesse võetud, vaid

käsitatud on ainult üleriiklikud seadused. Edasi ei arvesta need andmed rahva arvu tõusuga enne maailmasõda ja rahva arvu kahanemisega suure sõja vältel; samuti pole arvestatud seega, et teatud osa rahvast on rahulepingu alusel läinud ära Saksamaa alt teiste riikide alla. Kuid nende väikeste rahvaarvu kõikumiste tagajärjel saadud ebatäpsused pole nii suured, et nad suudaksid tõsiselt mõjuda üldtulemustele. Edasi on statistikas enne maailmasõda arvesse võetud ainult tsiviilelanikud, s. o. sõjavägi on välja jäetud, kuna 1919. a. peale on arvesse võetud kogu elanikkude arv.

Kõnesolevad andmed ei paku huvi ainult sakslastele, vaid ka teistele rahvastele ja riikidele, sest nad pildistavad hästi neid tõsiasju ja tõelusi, mis enam-vähem ühtlased kõikjal Euroopas.

Ennesõjaaegsed aastad näitavad Saksamaal alalist kuritegude arvu tõusu. See nähtus kestab 1882. a. kuni 1902. aastani, mil oli kuritegude arv kõige suurem ja välja tegi 1250 juhtumit iga 100.000 elaniku peale, kusjuures elanikkudeks statistika mõttes loetakse ainult neid, keda seadus võib karistada kinnipidamisega vangimajas (näit. lapsed pole arvesse võetud). 1902. a. algab väike tagasimine, mis kestab vahetpidamata kuni maailmasõjani, nii et 1913. a. oli kuritegevus veel ainult 17% kõrgem kui 1882 a., kuna ta aga vahepeal oli suuresti tõsunud. Et kuritegevus üldse oli suurem, saab vist ka sellega seletada, et 1882. a. alates pandi maksma rida uusi seadusi, millede vastu palju eksiti: siia kuuluvad, näiteks, töökaitse- ja tööliste kinnituseadused, mis sisaldavad hulk karistusi eksimiste puhul. Üldse arvatakse, et kõnesolev nähtus on peamiselt tingitud uutest sotsiaalseadustest.

Väga tunduvalt mõjus kuritegevusele Saksamaal — nagu igal pool maailmas — suur sõda. Esimesel pealiskaudsel vaatlemisel paistab silma, et kuritegevus vähenes väga mõjukalt pärast maailmasõja puhkemist. 1916. a. oli kuritegude arv ennekuulmatult väike. Arvati esialgu, et seda nähtust tuleb seletada seega, et terve rahvas oli vaimustatud võitlusest oma olemasolu eest, et kord oli valjum, ja et ka vanad kurjategijad ei saanud (või ei tahtnud isegi!) tegutseda karmi sõjaväe distsipliini ja korra maksimise ajal. See vaade on vildak. Terve asi seisab selles, et suurem osa täiskas-

vanud meestest teenis sõjaväes, nii et need mehed ei sattunudki üldkohtute alla: nende üle mõistsid kohut sõjaväekohtud, nii et selles osas on andmed loomulikult puudulikud. Samal põhjusel ei ole ka õige see vaade, mis samuti saadud statistika pealiskaudselt kasutamist, nagu oleks esimesed sõja-aastad peajasjalikult naiste ja alaealiste kuritegude aastateks. Juba 1917. a. ja eriti 1918. a. algas uuesti kuritegevuse tõus, vaatamata sellele, et kõik vähegi terved meesterahvad viibisid sõjaväes. Pärast halvaks läks aga asi Saksamaal pärast maailmasõja lõppu, siis, kui hakkas valitsema tugev majanduslik kriis, siis, kui raha kaotas oma väärtuse, siis, kui valitses inflatsioon. Võib öelda, et kuritegevuse tõus ja mõõn käis peaaegu sama joont mööda, nagu dollari kursi tõus või langus. 1923. a. tuli iga 100.000 täiskasvanud elaniku peale juba 1700 kohtu poolt karistatud. Teiste sõnadega, kuritegevus kasvas Saksamaal sellel aastal, võrreldes 1913. aastaga, 44% võrra. Nii pea kui majanduslikud olukorrad veidi lahendamaks muutusid, inflatsioon lõppes ja algas enam-vähem normaalne elu, langes kuritegude arv silmnähtavalt.

Huvitav on jälgida, missugust osa mängivad naised ja alaealised kuritegevuses Saksamaal. Igal pool ja alati seisavad kuritegude toimepanemisel meesterahvad esikohal, kuid protsentuaalne vahekord mees- ja naiskurjategijate vahel on muutlik.

1882. a. tegi välja kohtu poolt karistatud naiste arv ühe viiendiku üldarvust. Aastate jooksul muutus see vahekord, nii et viimasel aastal enne maailmasõda naiskurjategijate arv oli tunduvalt kahanenud. Sõja-aastatel jäi endine vahekord üldiselt püsima. Esimestel sõja-aastatel langes kuritegude arv, mis naiste poolt toime pandi, kuid hiljem suurenes see arv tunduvalt. Seletada tuleb seda kõigepealt sellega, et üldine majanduslik kitsikus kasvas, ja et naised hakkasid rohkem osa võtma kõiksugustest töödest. Naised läksid vabrikutesse meeste asemele tööle, samuti leidsid nemad teenistust ka muudel aladel, mis varem olid ainuüksi meeste käes. Naisi hakati kasutama ka mitmesugusteks abijõududeks sõjaväes, naised astusid suurel arvul halastajate õdedena sõjaväeteenistusse. Sarnane suurejooneline osavõtt avalikust elust ja tööst ei

jäänud tagajärgedeta kuritegude toimepanemise mõttes. Protsentuaalne vahekord mees- ja naiskurjategijate vahel muutus suurel määral naiste kahjuks. Kuid siin peab jällegi arvestama seega, et mehed viibisid sõjaväes ja käisid sõjaväeseaduste ja -kohtute alla. Pärast sõja lõppu langes naiskurjategijate arv silmnähtavalt, mis seletatav seega, et pärast üldist demobilisatsiooni naised jälle hakkasid taanduma avalikust elust. Sellest ajast peale on kõnesolev vahekord enam-vähem normaalne, s. o. umbes samasugune nagu enne sõda, 1913. aastal.

Omaette küsimus on laste kuritegevuse küsimus. Enne sõda sel alal midagi tähelepanavat statistika mõttes ei juhtunud. Kuid maailmasõda tõi asjasse järsu ja kurva muudatuse. Isad võitlesid lahinguväljal, emad teenisid igapäevast leiba vabrikutes, kontorites, haigemajades jne. Kooliasjandus polnud korras. Suurem osa kooliõpetajatest viibis samuti sõjaväes, kooletuli osalt sulgeda, osalt üldse likvideerida. Noorsugu kasvõi üles igasuguse kasvatuseta. Selle nähtuse tagajärjed pidid avalduma. Juba 1915. a. näeme suurt alaealiste kurjategijate arvu tõusu, s. o. alaealiste kurjategijate arv tõusis varem kui täiskasvanute kuritegevus. Tähendatud kurjategijate arv tõusis vahetpidamata ja jõudis kulminatsioonipunktini 1917. a., mil kohtu poolt karistatud alaealised tegid arvult välja ühe kolmandiku üldarvust! Alaealiste poolt toimepandud kuritegude arv tõusis sõjapäevil, võrreldes 1914. aastaga, kahekordseks, kuna täiskasvanute poolt toimetatud kuritegude arv tunduvalt langes! See kurb nähtus kestis osalt edasi ka veel pärast sõja lõppu. Pöörde tõi alles 1923. a., mil pandi maksma noorte kohtute seadus. Selle seadusega tõsteti kõigepealt noorte vanadus, keda kohus võib karistada, 12 a. pealt 14 a. peale. Paljudel juhtumitel võib tähendatud seaduse alusel karistuse asemel määrata kodust valvet või paigutamist kasvatusmajja. Uue korra üheks tagajärjeks on see, et noorte kuritegevus langes ja langeb. 1925. a. tegi alaealiste poolt toimepandud kuritegude arv välja veel kõigest 4% üldarvust, 1919. a. aga oli see vahekord 18% ja — kõige kurvemal aastal selles mõttes — 1917. a. oli vahekord isegi 33%, mida küll tuleb lugeda kriminaaljaloo ennekuulmata kõrgeks protsendiks.

Väga huvitav on jälgida üksikute kuritegude liikide arenemist 1882. a. peale. Meie näeme, et mõnede kuritegude arv kahaneb, ja et teiste oma tõuseb. Kriminaalseadustiku kavale juurelisatud materjal on jaotatud nelja gruppi, mis võimaldab kergelt ülevaadet tähtsamate kuritegude suhtes. Esimesse gruppi on võetud kuriteod maksva riigikorra vastu, samuti ka kuriteod avaliku korra vastu. Siia kuuluvad muidugi kõik n. nim. poliitilised kuritööd, kõik salakuulamise asjad, siis edasi vastuhakkamised ametivõimudele jne. Teise gruppi on võetud tapmised, haavamised, aborditegemised, kõlblusvastased kuritööd ja teised sarnased asjad. Kolmas grupp koosneb peaaesjalikult vargustest, varastatud kraami ostmistest ja müümistest jne. Neljandasse gruppi kuuluvad lõpuks ametalised kuritööd.

Kuid nüüd võrrelda neid gruppe üksteisega, siis paistab kõigepealt silma, et kuritegevuse kasv ja langus ei ole sugugi ühtlane: ühte gruppi kuuluvad kuriteod kasvavad, kuna samal ajal püsivad teise gruppi kuuluvad kuriteod, kolmandasse gruppi loetud kuriteod aga vähenavad. Teiste sõnadega, üldine kuritegude arvu kasvamine ei tähenda veel kaugeltki seda, et kõikide kuritegude arv kasvab, just vastuoksa võib mõnede kuritegude arv kõige kriitilisematel aastatel kahaneda.

Esimene grupp ei näita statistika valgustusel ei enne sõda ega ka sõjapäevil midagi erilist. Sinna kuuluvate kuritegude arv näitab küll kasvu, kuid see pole tähelepanuväärne suur. Sootuks teine on lugu ajajärgul pärast maailmasõja lõppu. Kaotatud sõda, revolutsioon, rasked majanduslikud aastad on arvatavasti põhjuseks sellele, et poliitiliste kuritegude arv näitab väga suurt tõusu pärast sõja lõppu. Kuigi olukord Saksamaal nüüd on paranenud ja nii majanduslik kui ka poliitiline elu on muutunud enam-vähem stabiilseks, ei kahane siiski poliitiliste kuritegude arv.

Tapmised, haavamised jne. näitavad üldist tõusu enne sõda, kuid see tõus käib n. öelda normaalset rada, s. o. ta ei ole suurem kui üldine kuritegevuse tõus. Mõni aasta enne sõja algust näitavad aga teise liiki kuuluvad kuriteod korraga langust, kusjuures see langus kaugeltki ühtlane pole: mõnel aastal on ta suurem, teisel väiksem, üldiselt aga püsib siia kuuluvate kuritegude arvu järje-

kindel vähenemine. Ootamatult ei tõuse tapmiste jne. arv ka pärast sõja lõppu, mida õieti võiks nimetada erandlikuks nähtuseks, sest pea igal pool mujal võime tähele panna, et üks sõja tagajärgedest on tapmiste arvu suurendamine, mis on ühenduses inimeste tooremaks muutumisega sõjaajal ja sõja mõjul.

Isesugust pilti näitavad vargused ja teised sarnased kuritööd, mis on arvatud kolmandasse liiki. Nende arv tõuseb ja kahaneb enne sõda, nii et üldiselt ei saa öelda, et need kuriteod näitaksid mingisugust eritendentsi. Võib küll öelda, et 1913. a. oli juba märgata varguste arvu vähenemist, võrreldes 1882. aastaga, kuid vahe pole suur ja on, võib olla, isegi juhuslik. Sõjaajal kasvas varguste arv tunduvalt, võrreldes teiste kuritegudega, mis ka arusaadav, kui võtta arvesse seda, et alaealised kurjategijad mängisid sõjapäevil suurt osa. Pärast sõja lõppu näeme, et varguste arv oleb täiesti üldisest majanduslikust olukorrast. See arv tõuseb vahetpidamata kuni 1923. aastani ja langeb järsku pärast inflatsiooni lõppu ja normaalolude jaluleseadmist.

Ametalaliste kuritegude arv vähenes enne maailmasõda järjekindlalt, nii et 1913. a. oli nende kuritegude arv kahanevad, võrreldes 1882. aastaga, üle 50%. Kuid sõjaajal näeme korraka väga järsku tõusu, mis kestab ka veel pärast sõja lõppu. Seletatav on see vast ehk seega, et sõjapäevil tuli ametisse panna hulk uusi inimesi, kel puudus see vastutustunne, mis oli endistel ametnikkudel, kellel puudus vilumus ja tahtmine jääda ausaks kodanikuks. Muidugi mõjus aga kirjeldatud nähtusele ka see asjaolu, et sõjaajal oli teatud mõttes kergem toime panna ametalisi kuritegusid, kiusatused olid suured ja majanduslik olukord oli kehv. Huvitav on, et 1923. aasta, mis üldiselt näitab suurt kuritegevuse tõusu, on ametalaliste kuritegude suhtes heaks aastaks, nende arv väheneb. Alates 1925. a. näeme aga jälle selle arvu tõusu, mida võib vähemalt osaliselt seletada selle majanduslikult raske olukorraga, millesse asetati riigiametnikke pärast inflatsiooni lõppu: palgad määrati väikesed, mitmesugused varem saadud tasud langesid ära jne.

Lõpuks tuleks veel peatuda mõne kuriteo juures, mis tähtis kas selle poolest, et teda tihti toime pannakse, või et tema kuulub raskemate kuritegude hulka.

Siia kuulub esimeses järjekorras tapmine. Enne sõda langes mõrtsukatööde arv Saksamaal tunduvalt. Pärast sõda aga näeme siin ja seal väikest tõusu. Nimelt tõuseb poliitiliste tapmiste (Erzberger, Rathenau jne.) ja röövtapmiste arv. Viimase arvu tõus on seletatav sellega, et pärast sõda valitses Saksamaal, eriti maal, korralagedus; avalik julgeolek polnud kaugeltki enam nii kindlustatud kui enne sõda ja seda kasutasid kõiksugused kurjategijad. Suurenenud on väga esimesse liiki kuuluvatest kuritegudest röövimised ja rööv-väljapressimised. 1921. a. oli nende kuritegude arv kolm korda suurem kui 1882. aastal! Pärast inflatsiooni lõppu näeme aga ka siin väikest olukorra paranemist, kuigi üldiselt on tähendatud kuritegude arv ikkagi veel võrdlemisi suur. Haavamiste arv kasvas peale 1882. a. õige kiirelt ja muutus vahepeal isegi kahekordseks, kuid siis algas järjekindel langus, mis ka sõjaajal ja isegi pärast sõda kestis, nii et viimased aastad näitavad nende kuritegude arvu tunduvalt kahanemist. Kuna veel enne sõda tuli haavamisi ette rohkem kui vargusi, on nüüd olukord sootuks teine: vargusi pannakse toime umbes 10 korda enam kui haavamisi. Kõlblusvastased kuriteod näitavad, nagu igal pool maailmas, alalist tõusu. Juba 1913. aastal oli nende arv tõusnud 50% võrra, võrreldes 1882. aastaga. Sõja ajal vähenes see arv, kuid sõja viimastel aastatel ja eriti pärast sõja lõppu hakkas see arv uuesti tõusma. Peapõhjuseks sellele nähtusele loevad sakslased suurt korterikriisi, mis sunnib koos elama väikestes korterites ja tubades palju inimesi, kusjuures nii täiskasvanud kui ka lapsed magavad ühes toas. Ka abortide arv tõuseb alatasa, eriti peale sõda. Seda nähtust tuleb vist sellega seletada, et naised rohkem kui kunagi varem on sunnitud ise endale leiba teenima, et nad on ametis ja ei saa sünnitada, ega isegi tohi, kui nad kohta kaotada ei taha.

Kriminaalpoliitiliselt tähtsad on muidugi vargused ja varastatud kraamiga kauplemised. Enne sõda tegi varguste ja teiste sarnaste kuritegude arv välja 25% üldisest kuritegude arvust. Pärast sõda kasvasid vargused väga kiirelt. Nii näiteks, tõusis eelpooltähendatud vahetult 1923. a. isegi 45%, s. o. peagu pooled sel aastal toime pandud kuritegudest olid vargused. On arusaadav, et in-

flatsiooni ajal, mil rahal polnud enam mingisugust väärtust ja ainult asjadel oli väärtus, tõusis tahtmine omandada asja, võtta võorast vara. Pealegi on vana tõde, et majanduslikult rasketel aegadel alati varguse juhtumite arv suureneb. Saksa marga stabiliseerimisega, politsei poolt ettevõetud sammude ja abinõude paremaks ja otstarbekohasemaks muutmise, rahanappusega varastatud kraamiga kaubitsejate juures paranes asi veidi. Ka varastatud kraamiga kaubitsemine näitas erilist tõusu 1923. a., mil neid kuritegusid toime pandi kuus korda rohkem kui 1913. aastal.

Paari sõnaga võiks veel mainida al-

koholi mõju kuritegude toimepanemisele. Arusaadavalt mõjub alkohol eriliselt haavamiste ja kõlblusvastaste kuritegude arvu suurenemisele. Statistilised andmed näitavad, et seal, kus palju valmistatakse alkohoolisi jooke (viina, veini, õlut), ka tõuseb kuritegude arv, jättes kaugele maha üldise keskmise arvu. Nii, näiteks, näeme sakslaste statistikast, et Baiiris, Rheini jõe läänekaldal, s. o. seal, kus eriti palju toodetakse alkohoolisi jooke, õitseb kakelus ja pussitamine: haavamiste arv on seal kaks ja pool korda suurem kui keskmiselt mujal Sak-samaal.

P.

Ühisriikide uus autoseadus.

Ameerika Ühisriigid on sõna tõsisel mõttes autode maa. New-Yorgis ja teistes suuremates linnades, eriti aga tööstuse keskkohdades on igal kolmandal isikul oma auto. Nagu Kopenhaagenis iga linnaelanik sõidab oma jalgrattal, nii kihutab New-Yorgi, Detroiti, Chicago, Bostoni jne. tänavatel peaaegu iga kodanik oma autol. See pole lõpuks ka ime. Üheltpoolt on ameeriklasel alati vähe aega; seal maksab tõsiselt ütetus: aeg on raha, ja raha teenimise ümber keerleb ameeriklase ja Ameerika Ühisriikide elu. Teiseltpoolt on ameeriklased jõukas rahvas, kes juba enne maailmasõda võis endale lubada suuremat luksust kui mõni Euroopa rahvas, kes aga eriti suure sõja päevil ja pärast maailmasõja lõppu teenis ja teenib väga palju raha; ega asjata praegu ei öelda, et dollar valitseb maailma. Siis tuleb aga veel pidada silmas, et Ühisriikides on autod lõpmata odavad. Fordi kuulsad tehased võivad aastas valmistada kuni 2 miljonini odavaid autosid; need maksavad keskmiselt 200 dollarit tükk, s. o. umbes 760 meie krooni, pealegi võib neid osta järeelmaksuga võrdlemisi soodsatel tingimustel. Kuid Ühisriikides polegi vaja 200 dollarit, et autoomanikuks saada: igalpool müüakse tarvitatud jõuvankreid, mis veel hästi kõlbavad sõitmiseks ja mis müügile antakse ainult seetõttu, et välimus enam pole kuigi kena või ef omanik on lihtsalt tüdinenud alati sõitmast ühes ja samas autos. Selliste prakeeritud autode hind kõigub 100 dollari ümber, rippuvalt muidugi auto kõlbulikkusest sõitmis-

Sarnane suur autode arv ja niisugune olukord, milles igauks võib endale väikese raha eest muretseda auto, toovad aga ka kaasa palju hädadohtu. Noored inimesed, kes ei suuda endale veel aru anda inimeselu väärtusest, kihutavad tänavaid ja maanteid mööda ja selle tagajäreks on alatasa kasvav tänavliikumise ohvrite arv. Ameerika Ühisriikides saab igal aastal surma õnnetujuhtumite tagajärjel, mis on ühenduses tänavliikumisega, rohkem inimesi kui Ühisriigid kaotasid maailmasõja päevil Euroopa lahinguväljadel surrutena. See muidugi annab mõelda ja meie näeme, et Ühisriikides tehakse suuri jõupingutusi selleks, et kuidagi asja korraldada, et kuidagi liikumist juhtida õigeste roobastesse. Võib täie õigusega praegu öelda, et eksimised keeluseaduse vastu ja tänavliikumisega ühenduses olevad õnnetujuhtumid teevad kõige enam peavalu Ühisriikide politseile.

Ühisriikide politseiasutused New-Yorgi politseiga eesotsas on sisse seadnud erilised kursused politseinikkudele, kelle ülesandeks tänavliikumist reguleerida. Politseiasutused on varustatud hulgaliste mootorratastega, millede abil kihutatakse maanteid kaudu nende autode järgi, mis määruse- ja seadusevastaselt sõidavad, eriti kiirusnormidest ei pea kinni. Autojuhtidelt ja -omanikkudelt, kes ettevaatamatult ja liig kiirelt sõidavad, võetakse auto pidamise ja juhtimise luba. Kõik see aga nähtavasti pole senini annud oodatud tagajärgi. Nüüd on, nagu teatavad New-Yorgi ajalehed, New-Yorgis mindud üle uuele tänavliikumise reguleerimise viisile,

muutes seda viisi automaatseks. Kui uus süsteem annab häid resultaate, tahetakse see maksma panna ka teistes suuremates Ühisriikide linnades. Tänapäevase reuleerimine sünnib New-Yorgis uue korra järgi ühes toas. Muidugi käib selle reuleerimise alla ainult liikumine kesklinnas, Manhattan Islandis, välja arvatud pealegi veel teatrite kvartaal, kus maksab seal valitseva liikumise eriseloomu tõttu ka erikord. Reguleerimine sünnib automaatselt ja nimelt nii, et käidavamatel tänavatel võivad sõidukid liikuda korruga ainult kas ida ja lääne sihis või põhja ja lõuna sihis. Ametnik, kes selles „liikumise toas“ istub, vajutab teatud aja järgi nupule ja paneb seega liikumise teatud suunas seisma. Erand on, nagu tähendatud, teatrite kvartaal, kus liikumist reguleeritakse nagu varemgi kohal. Seda automaatset reguleerimist kavatakse tulevikus aga ka veel tarvitada teiseks otstarbeks. Kui — mis New-Yorgis sünnib kaunis tihti — kurjategijad kusagil panevad toime röövimise ja siis autodel katsuvad põgeneda, antakse reguleerimisaparaadi abil postil seisvatele politseiametnikkudele teada, et kurjategijate auto liigub teatud suunas. See muidugi aitaks tunduvalt kaasa röövlite tabamisele. Reguleerimisaparaadi abil antakse edasi signaale: pikk, lühike jne., nii et neid signaale võib lugeda nagu telegramme. Millal aga sellest kavatsusest saab asja, praegu veel ei tea, sest kõigepealt peab selguma, kas automaatne tänavliikumise reguleerimine on üldse otstarbekohane ja läbiviidav või mitte.

Esialgseid andmed näitavad, et ka uuest reguleerimiskorrast pole palju kasu. Kuid seda võib vast ehk seletada seega, et kord on uus niihästi politseiametnikkudele kui ka, mis veel tähtsam, publikule. Igatahes on tõsiasi, et, näiteks, märtsikuu kahe esimese nädala jooksul tuli politseil New-Yorgi osariigis 568 autojuhtimise luba autojuhtidelt ära võtta. Põhjuseks oli oskamatu ja ettevaatamatu sõitmine. Sellest üldarvust langeb tervelt 453 juhtumit New-Yorgi linnale, ülejäänud osa 115 juhtumit — teistele osariigi osadele. New-Yorgis võeti üksi Manhattani ja Brooklyni linnaosades tagasi 18 litsentsi, mis olid antud autobuseliinide pidajatele. Need arvud — ja sarnased arvud korduvad igal kuul, kui nad veelgi suuremad pole — näitavad, et tuleb otsida veel uusi teid ja abinõusid tänavliikumise normaalsemaks muutmiseks. Üheks sarnaseks abinõuks tahab olla hiljuti vastuvõetud autoseadus,

mis hakkab maksma 1. septembrist s. a.

Uue seaduse eesmärgiks on publiku suurem kaitse kahjutasu saamise mõttes. Praktilised ameeriklased lähevad nähtavasti sellest välja, et, kui pole võimalik kaitsta korralikult inimeste elu ja tervist tänavliikumise eest, siis tuleb vähemalt selle eest hoolt kanda, et kahjukannatanule või tema perekonnale makstakse korralik kahjutasu õnnetujuhtumi puhul. Uue korra järgi peab iga autoomanik suutma tõendada, et tema võib õnnetujuhtumi korral maksta kannatanule või tema perekonnale kahjutasuna raha kuni 5000 dollarini. Kuid see ei ole veel ülemmäär, mis seaduse ette näeb. Kui õnnetujuhtumi tagajärjel saab vigastada või surma kaks või rohkem inimest, siis peab autoomanik suutma maksta kahjutasu kuni 10.000 dollarini (umbes 38.000 meie krooni). Peale selle peab iga autoomanik veel suutma maksta tasu kõiksuguste rikete eest kuni 1000 dollarini (tänava rikkumine, õnnetujuhtumi puhul, teise sõiduki rikkumine, äride akende ja majaseinte purustamine jne.). Kui autoomanikul pole võimalik tõendada, et tema suudab tarbekorral maksta eelpooltähendatud kahjutasu summasid, kaotab ta autopidamise ja -juhtimise loa. Ta võib selle alles siis tagasi saada, kui tema deponeerib jõuvankrite komisjoni nimele summa, mis kindlustab võimalikkude kahjutasu nõudmiste tasumist, või kui tema kinnitab mõnes kinnitusseltsis küllaldaselt suure summa eest tänavliikumise ühenduses olevate õnnetujuhtumite vastu.

Üldiselt ei puuduta uus seadus eraautode omanikke. Viimased on enamalt jaolt kõik juba kinnitanud kinnitusseltsides tänavõnnetuste vastu, nii et nende suhtes on politseil tagatis olemas, et kõik kahjud ka korralikult tasutakse. Hoopis teistsugune aga on lugu taksoautodega ja nende omanikkude vastu ongi sihitud uus seadus. Tõsi küll, on olemas ettevõtteid, mis kinnitavad nende teenistuses seisvaid autosid kõnesolevate õnnetuste vastu, kuid kaugelt suurem osa taksoautodest ei kuulu Ühisriikides ettevõtetele, vaid üksikutele isikutele. Viimastel aga puudub muidugi tarviline sularaha, mida võiks deponeerida jõuvankrite komisjari juures. Teiselt poolt on neil raske kanda kulusid, mis on ühenduses kinnitamisega õnnetujuhtumite vastu. Preemiad on siiski nii kõrged ja teenistus nii väike, et taksoauto pidamine nõutud tingimustel ennast ära ei tasu. Sellest selgub, et uue seaduse esimeseks tagajärjeks on taksoautode arvu

vähendamine, mis iseenesest ei tähenda-
vat veel midagi, nagu tõendavad Ühisrii-
kide ajalehed. Praegu olevat kõik suure-
mate linnade käidavamad tänavad takso-
autosid täis, kusjuures suurem osa neist
seisab või sõidab tühjal, mis muidugi as-
jata koormab tänavaid, kus juba liikumine
nii-kui-nii äärmiselt elav. Teine uue sea-
duse tagajärg on arvatavasti see, et need
noored inimesed, kes praegu vähese raha
eest endale autosid ostavad ja nendega
pööraselt tänavaid ja maanteid mööda
kihutavad, sünnitades palju kahju ja õnne-

tusi, tulevikus peavad autodest loobuma,
mis võib tuua ainult kasu.

On arusaadav, et ka selle seaduse all
kannatavad nii mitmedki korralikud ko-
danikud, kes pole kunagi olnud tänavlii-
kumise õnnetuste tekitajateks, kes on en-
dale suure vaevaga soetanud auto ja seda
hoiavad ning oma kaaskodanikkude elu
ei pane kaalule. Kuid nagu ikka, peab
üksikute isikute huvi astuma tahaplaanile,
kui küsimus seisab üldsuse huvides.

A.

Spordi alalt.

Murdmaajooks Rahumäelt Tallinna.

5. mail korraldas Tallinna politsei spor-
diring oma traditsioonilise murdmaajooksu
Rahumäelt Tallinna, Falgi aeda. Jooksu-
maa pikkus 6 km. Osavõtt oli väga elav.
Et jooksu veelgi huvitavamaks muuta,
siis jaotati osavõtjaid „A“ ja „B“ klassi.
Mõlemas klassis oli spordiringilt pandud
välja arvukas kogu hinnalisi auhindu, mil-
liseid jagas välja prefekt V. Rotenbork.

Kohtadele tulid „A“ klassis: 1) pol-
kooli kasv. L. Soonberg ajaga 19.23,6; 2)
kordnik H. Kurm 20.22; 3) konstaabel K.
Laurson 20.35; 4) kordnik O. Ertis; 5)
v. kordnik E. Läll. „B“ klassis: 1) all-
konstaabel J. Kivimägi, 2) pol.-kooli kasv.
A. Neggo, 3) pol.-kooli kasv. A. Laubert,
4) kordnik J. Kirschbaum, 5) pol.-kooli
kasv. M. Kessler. R. K.

Ametlik osa.

Käsukirjaga 6. maist s. a. Nr. 36.

kohtu- ja siseministeriumile

on surma läbi 25. aprillil s. a. lahkunud
poliitilise politsei assistent Karl Kirn-
mann kustutatud ametnikkude nimis-
kirjast.

Käsukirjaga 8. maist s. a. Nr. 37.

kohtu- ja siseministeriumile

on kinnitatud poliitilise politsei osakonna
registraator Jaan Vennemann poliitilise
politsei 1. järgu assistendiks, arvates 10.
maist s. a.

Poliitilise politsei vanem agent Evald
Pärn on kinnitatud poliitilise politsei 2.
järgu assistendiks, arvates 10. maist s. a.

Politseidirektori käsukirjaga 7. maist s. a.

Nr. 2.

on kinnitatud Lääne-Saare prefektuuri
konstaabli kohustetäitja Villem Gran-

feldt sama prefektuuri konstaabliks, ar-
vates 1. aprillist s. a.

Viru-Järva abiprefektuuri konstaabel
Eduard Näpp on paigutatud ümber oma
palvel Viru-Järva prefektuuri koosseisu,
arvates 1. maist s. a.

Piirivalve valitsuse ülema käsukirjaga

13. maist s. a. Nr. 55.

on määratud allnimetatud piirivalvuritele
kolmeaastase vahetpidamata teenistuse
eest ühekordset lisatasu kolme kuu pal-
ga suuruses, vabariigi valitsuse poolt
31. III 1927. a. kinnitatud piirivalve pal-
gamäärade (vab. val. otsus 31. III 27. a.,
prot. 36 p. III-2) põhjal: Gustav Mänd,
Elmar Vaher, Richard Kukkur, Aleksan-
der Kukkk, Karl Kaasik, Jakob Karindosk,
Ernst Kull, Anton Orav, Voldemar Lau-
risson, Artur Lõuend.

Politsei peavalitsuse poolt on antud luba laskeriistade ja laskemoonaga kauplemiseks Eduard Johannese p. Länemet-sale Väike-Maarja alevikus, maksvusega 6. aprillini 1930. a., ja Johannes Andrese p. Reinbergile Pärnus, Karja tän. nr. 19,

maksvusega 4. maini 1930. a.

Politseidirektori määrusega on tühistatud

Raadi vallas, Vasulal elutseva Peeter Adami poeg Raudjalgi laskeriista hoidmise ja kandmise luba.

Küsimusi ja kostmisi.

A. U. Küsimused. 1) Maamehel on laenatud välja 1914. a. vene raha majaehituse peale Tallinna. 1917. a. esimesel veebruaril on selle kohta antud kaks vene seaduslikku vekslit: I — 400 ja II — 1000 vene rubla peale. 1919. a. tahtis võlgnik tasuda võlga Eesti rahas, kursiga 1½ marka üks vene rubla, mida võlausaldaja vastu ei võtnud. Kas on võimalik nimetatud summat praegu kätte saada ja missuguse kursiga?

2) Eluhoone on kinnitatud valla vastastikusel tulekinnit.-seltsis ja Tartu Eesti

kinnitusseltsis. Valla vastastikune tulekinnitusselts muretseb ainult uue eluhoone jaoks materjali ja veab kohale, kuna Tartu Eesti kinnitusseltsis on maja ⅓ väärtuse eest kinnitatud. Kas tuli kahju puhul mõlemad seltsid tasuvad kahju?

Vastused. 1) Kui aegumise aeg ei ole möödunud (hariliku vekslit jaoks 5 aastat maksutähtjast arvates). Kurss oleks 1½ senti rubla eest.

2) Mõlemad enda peale võetud vastutuse piirides.

Väljaandja: **Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastus.** Vastutav toimetaja: **E. Maddison.**
Tegev toimetaja: **O. Angelus.**

K u u l u t u s i.

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised isikutunnistused:

Toom, Eduard Jaani poeg, välja antud Aleksandri vallavalitsuselt 26. 4. 20 a. nr. 991. (20537)

Burkevitš, Ekaterina Pauliine tütar, välja antud Vastseliina vallavalitsuselt 11. 9. 28 a. nr. 132. (20538)

Kroon, Mihkel Peetri poeg, välja antud Viitina vallavalitsuselt 8. 12. 19 a. nr. 88. (20539)

Pille, Emilie Augusti tütar, välja antud Timo vallavalitsuselt 2. 3. 20 a. nr. 378. (20540)

Mängel (Mängli), Emilie Adami tütar, välja antud Petseri vallavalitsuselt 20. 8. 20 a. nr. 57/25. (20541)

Landt, Senni Jaani tütar, välja antud Lasva vallavalitsuselt 3. 12. 21 a. nr. 57. (20542)

Birkhofts, Georg Jüri poeg, välja antud Taagepera vallavalitsuselt 9. 7. 23 a. nr. 54. (20543)

Varend, Olga Liisa tütar, välja antud Orava vallavalitsuselt 15. 5. 28 a. nr. 60. (20544)

Jürgenson, Emma Jakobi tütar, välja antud Haanja vallavalitsuselt 11. 3. 20 a. nr. 1016. (20545)

Lätte, Emilie Tanila tütar, välja antud Haanja vallavalitsuselt 31. 1. 20 a. nr. 1384. (20546)

Beersin, Julius Villemi poeg, välja antud Rogosi vallavalitsusest 16. 4. 20 a. nr. 379. (20547)

Vaasa (sünd. Humma), Adele Mihkli tütar, välja antud Aleksandri vallavalitsusest 14. 12. 19 a. nr. 344. (20548)

Sikk, Ella Peetri tütar, välja antud Haanja vallavalitsusest 25. 3. 20 a. nr. 1156. (20549)

Urbanik, Kristjan Jaani poeg, välja antud Pindi vallavalitsusest 10. 12. 24 a. nr. 115. (20550)

Peterson, Peeter Kristjani poeg, välja antud Nursi vallavalitsusest 11. 3. 20 a. nr. 296. (20551)

- Saal, Eduard Peetri poeg, välja antud Kähri vallavalitsusest 1. 3. 23 a. nr. 11. (20553)
- Mölder, August Hansu poeg, välja antud Valga jaoskonna politseikomissariilt 13. 9. 28 a. nr. 572. (20554s)
- Tõrs, Jüri, välja antud Kaarma-Suure vallavalitsusest 26. 10. 28 a. nr. 1345. (21214)
- Tilts, Jüri, välja antud Torgu vallavalitsusest 27. 1. 25 a. nr. 518. (21215)
- Tamm, Sinaida, välja antud Pärnu maakonna politsei linna jaoskonna ülemalt 10. 2. 25 a. nr. 253. (21216)
- Lahke, Marie, välja antud Kihelkonna vallavalitsusest 2. 1. 20 a. nr. 49. (21221)
- Vaik, Marie, välja antud Kihelkonna vallavalitsusest 16. 1. 20 a. nr. 356. (21222)
- Suits, Johannes, välja antud Mustjala vallavalitsusest 10. 1. 20 a. nr. 136. (21223)
- Kiil, Leena, välja antud Lümmada vallavalitsusest 13. 11. 20 a. nr. 1073. (21224)
- Leppik, Aleksei, välja antud Loona vallavalitsusest 3. 5. 21 a. nr. 818. (21225)
- Ratas, Juuli, välja antud Loona vallavalitsusest 3. 2. 22 a. nr. 900. (21226)
- Müür, Jaan, välja antud Kihelkonna vallavalitsusest 31. 3. 20 a. nr. 1132. (21227)
- Sigus, Mihkel, välja antud Kihelkonna vallavalitsusest 24. 11. 25 a. nr. 216. (21228)
- Hageman, Olga, välja antud Tallinna linna politsei 1. jaoskonna ülemalt 30. 3. 1920 a. nr. 9501. (21913)
- Kippar, Alfred, välja antud Püssi vallavalitsusest 9. 9. 27 a. nr. 917. (21914)
- Virnhoff, Liisa, välja antud Emmaste vallavalitsusest 10. 1. 20 a. nr. 422. (21916)
- Ratasepp, Amalie, välja antud Rae vallavalitsusest 8. 10. 26 a. nr. 167. (21917)
- Õun, Gustav, välja antud Harku vallavalitsusest 1925 a. (21918)
- Tükk, Jüri, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 10. 1. 25 a. nr. 106. (21919)
- Pork, Karl, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 19. 12. 19 a. nr. 3158. (21920)
- Bernstein, Sinaida, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 16. 6. 25 a. nr. 1444. (21921)
- Landt, Anette, välja antud Kurna vallavalitsusest 10. 6. 27 a. nr. 44. (21922)
- Landt, Marie, välja antud Kurna vallavalitsusest 10. 6. 27 a. nr. 45. (21923)
- Kruus, Anton, välja antud Rae vallavalitsusest 30. 10. 23 a. nr. 230. (21924)
- Leppik, Voldemar, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissariilt 24. 4. 1926 a. nr. 579. (21925)
- Borisov, Anton, välja antud Tallinna 3. jaoskonna politseikomissariilt 7. 12. 27 a. nr. 1460. (21926)
- Madal, Vladimir, välja antud Tallinna linna politsei 5. jaoskonna ülemalt 23. 1. 1925 a. nr. 220. (21927)
- Käo, Marie, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 15. 1. 20 a. nr. 7743. (21630)
- Volt, Ida, välja antud Tallinna 2. jaoskonna politseikomissariilt 13. 8. 28 a. nr. 739. (21931)
- Manna, Mari, välja antud Viljandi politsei jaoskonna ülemalt 1919 a. (21632)
- Raudik, Friedrich, välja antud Petseri politsei jaoskonna ülemalt 18. 3. 25 a. nr. 609. (21634)
- Paalberg, Martin, välja antud Rae vallavalitsusest 3. 9. 26 a. nr. 138. (21635)
- Kõrm, Amilde, välja antud Kõrgesaare vallavalitsusest 13. 10. 27 a. nr. 130. (21636)
- Garten, Jaan, välja antud Tallinna linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 11. 2. 25 a. nr. 817. (21637)
- Amisep, Aleksander, välja antud Tallinna linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 1923 a. (21638)
- Kolling, Rosalie Juhani tütar, välja antud Taali vallavalitsusest 11. 4. 22 a. nr. 42. (4191)
- Koff, Johannes Juhani poeg, välja antud Pärnu linna politsei ülemalt 20. 9. 20 a. nr. 12166. (4194)
- Allikas, Aleksander Mihkli poeg, välja antud Pärnu linna politseikomissariilt 5. 7. 26 a. nr. 816. (4195)
- Intson, Ludvig Tõnise poeg, välja antud Pärnu linna politsei ülemalt 28. 11. 1919 a. nr. 1028. (4199)
- Paan, Mathilde Hendriku tütar, välja antud Pärnu linna politsei ülemalt 26. 6. 1920 a. nr. 11460. (4200)

- Kass, Edgar Jakobi poeg, välja antud Narva 1. jaoskonna politseikomissariilt 16. 2. 27 a. nr. 1654.
- Veilberg, Gustav Daaveti poeg, välja antud Veinjärve vallavalitsusest 17. 12. 1920 a. nr. 880.
- Horep, Eduard Karli poeg, välja antud Esna vallavalitsusest 5. 3. 20 a. nr. 659.
- Haarbant, Oskar Elisabethi poeg, välja antud Saue vallavalitsusest 28. 1. 27 a. nr. 18.
- Allmann, Jüri Hansu poeg, välja antud Paide linna politsei ülemalt 12. 8. 20 a. nr. 2154.
- Holmberg, Alfred-Martin Hansu poeg, välja antud Paldiski linna politsei jaoskonna ülemalt 2. 5. 23 a. nr. 63.
- Matisen, Anna Jakobi tütar, välja antud Paldiski linna politsei ülemalt 10. 12. 1919 a. nr. 745.
- Ulf sack, Rudolf Jüri poeg, välja antud Palmse vallavalitsusest 30. 9. 21 a. nr. 1073. (9715)
- Silla, Anna, välja antud Paadremaa vallavalitsusest 9. 1. 20 a. nr. 213. (20142)
- Ots, August, välja antud Paadremaa vallavalitsusest 21. 12. 20 a. nr. 579. (20143)
- Reeder (Ruder), Marie, välja antud Saulepi vallavalitsusest 5. 7. 27 a. nr. 70. (20144)
- Soomann, Liisu, välja antud Massu vallavalitsuselt 29. 12. 19 a. nr. 555. (20146)
- Kurvits, August Peetri poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 16. 9. 25 a. nr. 879. (20632)
- Kuus, Arnold Vidriku poeg, välja antud Tartu linna politsei 2. jaoskonna ülemalt 22. 7. 22 a. nr. 19584. (20633)
- Meijel, Armilde Jakobi tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 15. 5. 25 a. nr. 402. (20634)
- Goldberg, Ida Gustavi tütar, välja antud Ahja vallavalitsusest 7. 5. 20 a. nr. 489. (20635)
- Oja, Alla Aleksandri tütar, välja antud Palupera vallavalitsusest 14. 12. 27 a. nr. 104. (20636)
- Roslender, Helmuth Augusti poeg, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 22. 12. 24 a. nr. 1003. (20637)
- Karoles, Pauliine Peetri tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 27. 2. 19 a. nr. 925. (20639)
- Puijat, Kamilla Gustavi tütar, välja antud Tartu linna 3. jaoskonna politseikomissariilt 15. 10. 26 a. nr. 1132. (20638)
- Pastel, Johannes Jaani poeg, välja antud Haaslava vallavalitsusest 30. 12. 1919 a. nr. 405. (20640)
- Tiikman, Emilie Daaveti tütar, välja antud Tartu linna politsei 3. jaoskonna ülemalt 9. 12. 20 a. nr. 12313. (20641)

Tunnustatakse maksvusetuks järgmised tunnistused:

- Hendrikson, Paul Roberti poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 1412, välja antud S/l. „Lembitu“ komandöriilt 30. 9. 25 a.
- Mäe, Anton Hansu poeg, laskeriistaluba nr. 471, välja antud Viru-Järva prefektilt 14. 6. 27 a.
- Sõkai, Hans Jaagu poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3995, välja antud Inseneri pataljoni ülemalt 28. 4. 1920 a.
- Tohu, Arnold, hobusepass nr. 86, välja antud Võhmata vallavalitsusest 22. 12. 1920 a. (hobuse tundemärgid: ruun, hall, 14 aastat vana, kõrgus 2 arssinat 2 versoki).
- Aus, Peeter Jaani poeg, hobusepass nr. 75, välja antud Abja vallavalitsusest 20. 1. 1925 a., hobuse edasimüümise puhul ümber kirjutatud Pornuse vallas elutseva Oskar Tõnise poeg Jürgeni nimele. (43476)
- Grandberg, Karla, hobusepass nr. 578, välja antud Ambla vallavalitsuselt 31. 1. 21 a. (hobuse tundemärgid: mära, must, 9 aastat vana).
- Kolk, Hans Mihkli poeg, laskeriistaluba nr. 942, välja antud Viljandi-Pärnu prefektilt 3. 5. 27 a.
- Jaanhoid, Eduard, sõjaväest vabastamise tunnistus.
- Reimann, Arnold Mihkli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus.
- Ermann, Johan Tõnise poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud Valga kaitseväe ringkonna ülemalt 1928 a. (43488)
- Juust, Paul, Annuse poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 5022, välja antud Tartu maakonna rahvaväe ülemalt 31. 10. 25 a.

- Brock, Jaan Mardi poeg, hobusepass, välja antud järgmiste tundemärkidega hobuse peale: valge, ruun, 12 aastat vana, 2 ars. kõrge, lakk pahemal pool, rangide alt hõõrunud kohad hallid.
- Laanes, Emil Elisabethi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 606, välja antud Soomusrongi nr. 2. ülemalt 2. 12. 20 a.
- Zimm, Ivan Praskovja poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3488, välja 29. 4. 22 a.
- Kivistik, Oskar Jaani poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2648, välja antud III suurtükiväe rügemendi ülemalt 3. 9. 24 a.
- Libe, Martin Mihkli poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 195/6597, välja antud Sakala partisaanide üksiku pataljoni ülemalt 30. 11. 23 a.
- Limukas, Aleksander Jaani poeg, toetusraha raamat nr. 36/1569, välja antud Põltsamaa linnavalitsuselt.
- Vene, Johan Johani poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 3155, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 24 a.
- Sepp, Jaak Jaagu poeg, hobusepass nr. 152, välja antud Veltsa vallavalitsuselt 18. 12. 22 a.
- Puusild, Mihkel Juhani poeg, tasuta maasaamise tunnistus nr. 858, välja antud Sõjavägede staabi korraldusvalitsuselt 19. 11. 20 a.
- Hobusepass nr. 33, välja antud Esna vallavalitsuselt 17. 2. 23 a.
- Maras- August Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus ja laskeriista hoidmise tunistus.
- Vene, Johan Joani poeg, hobusepass nr. 81, välja antud Penuja vallavalitsuselt 29. 12. 20 a.
- Liiv, August Jaani poeg, hobusepass nr. 142/067323, välja antud Mõniste vallavalitsuselt 21. 3. 25 a. (43456)
- Saat, Jaan, hobusepass nr. 265, välja antud Pati vallavalitsuselt 15. 12. 20 a. (43489)
- Muni, Ado Karli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1617, välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt 19. 8. 21 a.
- Feldmann, Jaak Jaagu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3864/13829, välja antud 3. diviisi intendandi poolt 16. 10. 20 a.
- Riisman, Jüri Ekaterina poeg, autojuhtimise luba nr. 32, välja antud Pärnu linnavalitsuselt 6. 5. 26a. (4198)
- Mirka, Ado Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 482/264, välja antud Viljandi maakonna rahvaväe registreerimise büroo ülemalt 16. 1. 20 a.
- Karlsbach, Georg Aleksandri poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2742, välja antud 1. soomusrongi rügemendi ülemalt 1. 10. 26 a.
- Viilik, Mihkel Mihkli poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 6039, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 9. 24 a. (4192)
- Martinson, Aleksander Mardi poeg, välja antud kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 2730, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 19. 2. 23 a. (4193)
- Neuman, Jakob Jakobi poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 835, välja antud Pärnu kaitsepataljoni ülemalt 26. 2. 1919 a. (4196)
- Morisson, Nikolai Andrei poeg, kaitseväest vabastamise tunnistus nr. 8814, välja antud Ratsarügemendi ülemalt 9. 2. 26 a. (4197)
- Tuuleveski, Karl Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus, välja antud Aegna saare komandantuurst. (16601)
- Seer, Voldemar Mardi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus. (16602)
- Juusuu, Voldemar Priidiku poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1060, välja antud Väljapatarei nr. 2 ülemalt 29. 4. 1922 a. (19541)
- Plauvet, Paul Andrei poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3116, välja antud Piirivalve valitsuse ülemalt 1. 12. 27 a. (19545)
- Rosenroth, Hans Hansu poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3155, välja antud Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 21. 5. 28 a. (19546)
- Tamm, Mihkel Jakobi poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 1288, välja antud Viru kaitseväe ringkonna ülemalt 20. 11. 20 a. (19547)
- Rachans, Rudolf Juhani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3087, välja antud 10. jalaväe polgu ülemalt 30. 8. 22 a. (19551)
- Laurits, Jüri Jaani poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 29313, välja antud Tartu maakonna rahvaväe ülemalt 10. 11. 20 a. (20353)
- Hintervald, Vidrik Andrei poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 14656, välja antud 3. jalaväe polgu ülemalt 18. 9. 20 a. (20360)

- Hintervald, Vidrik Andrei poeg, vi-
gastuse tunnistus nr. 2519, välja antud
Võru maakonna rahvaväe komisjonilt 15.
12. 20 a. (20360)
- Ventsel, Mihkel Ado poeg, hobusepass
nr. 269, välja antud Vaabina vallavalit-
suselt 21. 12. 20 a. (20364)
- Ventsel, Mihkel Ado poeg, hobusepass
nr. 271, välja antud Vaabina vallavalit-
suselt 21. 12. 20 a. (20364)
- Pill, Märt Antsu poeg sõjaväest vabasta-
mise tunnistus nr. 540, välja antud Võru
maakonna rahvaväe ja kaitseliidu üle-
malt 23. 2. 23 a. (20370)
- Berman, Julius Samueli poeg, hobuse-
pass nr. 274, välja antud Särevere val-
lavalitsuselt 21. 12. 20 a. (20374)
- Künnapu, Robert Adami poeg, sõ-
javäest vabastamise tunnistus nr. 12843,
välja antud Võru kaitseväe ringkonna
ülemalt 30. 10. 20 a. (20552)
- Vilberg, Leonid, sõjaväest vabastamise
tunnistus nr. 63, välja antud Soomusron-
gide brigaadi staabist 30. 4. 23 a.
(21217)
- Sepp, Mihail, sõjaväest vabastamise tun-
nistus nr. 8459, välja antud 8. jalaväe
polgu ülemalt 30. 3. 20 a. nr. 8459.
(21218)
- Sein, Johannes, sõjaväest vabastamise
tunnistus nr. 7300, välja antud 1. jala-
väe rügemendi ülemalt 28. 4. 20 a.
(21219)
- Allen, Jaan, sõjaväest vabastamise tun-
nistus nr. 3758, välja antud Lennuväe
rügemendi ülemalt 29. 9. 25 a. (21220)
- Zimmer, Anna, Saksa välispass nr.
1026-b, välja antud Saksa konsulaadist
2. 7. 28 a. (21633)
- Schestakov, Peeter, Nanseni pass nr.
3732/3189, välja antud politsei peavalit-
suselt 19. 2. 24 a. (21639)
- Mannert, Johannes, sõjaväest vabasta-
mise tunnistus nr. 30194, välja antud Har-
ju maakonna rahvaväe ülemalt 17. 11.
20 a. (21915)
- Reinmann, Oskar Johannese poeg, ho-
busepass nr. 93, välja antud Triigi valla-
valitsuselt 31. 12. 20 a.
- Koslovsky, Martin Jaani poeg, Nan-
seni pass nr. 18365/137, välja antud poli-
tsei peavalitsuselt.
- Kass, Edgar Jakobi poeg, kaitseväest va-
bastamise tunnistus nr. 587, välja antud
1. suurtükiväe grupi ülemalt 4. 4. 27 a.
- Gross, Karl Jaani poeg, sõjaväest vabas-
tamise tunnistus nr. 18510, välja antud
6. jalaväe polgu ülemalt 5. 7. 20 a.
- Peetri piimaühisuse põhikiri, mis registree-
ritud R. Paide rahukogu poolt 17. 2. 23
a. nr. 40 all, kaotatud Feliks Villemi
poeg Tammi poolt.
- Juskin, Ivan Aleksei poeg, sõjaväest va-
bastamise tunnistus nr. 30/10607, välja
antud Petseri maakonna rahvaväe komis-
jonilt 28. 10. 20 a.
- Kurg, Semjon Aleksei poeg, sõjaväest va-
bastamise tunnistus, välja antud Petseri
maakonna rahvaväe komisjoni poolt
1920 a.
- Ulf sack, Rudolf Jüri poeg, sõjaväest
vabastamise tunnistus nr. 8372, välja an-
tud 4. jalaväe polgu ülemalt 20. 5. 21 a.
(9714)
- Emmo, Konstantin, kaitseväe teenistusest
vabastamise tunnistus nr. 1454, välja
antud 1. jalaväe rügemendi ülemalt
30. 9. 26 a. (20145)
- Mitrovsky, Ernst, hobusepass nr. 207,
välja antud Paaslepa vallavalitsuselt.
(20147)
- Mitrovsky Ernst, Nanseni pass nr.
6394/11181, välja antud politsei peava-
litsuselt 29. 4. 24 a. (20148)
- Kruuse, Arthur Juhani poeg, sõjaväest
vabastamise tunnistus nr. 1008, välja an-
tud Harju maakonna rahvaväe ülemalt
10. 1. 1922 a.
- Jerem, Gustav Augusti poeg, sõjaväest
vabastamise tunnistus nr. 1598, välja an-
tud S/l. „Lembitu“ komandöriilt 30. 11.
1926 a.
- Rantsli, Artur Hansu poeg, sõjaväest
vabastamise tunnistus nr. 744, välja an-
tud 1. diviisi suurtükiväe grupi ülemalt
4. 4. 24 a.
- Pung, Kristjan Karli poeg, sõjaväest va-
bastamise tunnistus nr. 2555, välja an-
tud inseneri pataljoni ülemalt 23. 5. 21 a.
- Vesten berg, Robert Tõnu poeg, sõja-
väest vabastamise tunnistus nr. 170,
välja antud 10. jalaväe rügemendi üle-
malt 28. 9. 27 a.
- Ulf sack, Rudolf Jüri poeg, sõjaväest va-
bastamise tunnistus nr. 8372, välja antud
4. jalaväe polgu ülemalt 20. 5. 21 a.
- Moppel, Aleksander Mihkli poeg, sõja-
väest vabastamise tunnistus nr. 1237,
välja antud 6. jalaväe polgu ülemalt
25. 3. 27 a.

Pavelson, Heinrich Mihkli poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 10217, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 8. 4. 20 a.

Kukk, Andres Andrese poeg, sõjaväest vabastamise tunnistus nr. 3021, välja antud 6. jalaväe rügemendi ülemalt 10. 5. 1924 a., ja laskeriista kandmise luba nr. 1369, välja antud Viljandi-Pärnu abiprefektilt 24. 8. 27 a.

KUULUTUS.

Kuresaare jaoskonna politsei abikomissar Orisaares teatab, et 25. mail 1929. a. kell 10 homm. müüakse Saaremaal, Uuemõisa vallas, Orisaares, osatühisus „Ors“ ruumes enampakkumisel sama ühisuse päralt olev gaasimootor, firma „Deuts“, nr. 78.693, hinnatud 2500 krooni peale, o.-ü. „Orsilt“ nõutava tööstusmaksu võla tasumiseks.

Müüdiv mootor on näha kohal Orisaares oksjoni päeval enne müüki o.-ü. „Ors“ ruumis.

Pakkumine algab hinnatud summast.

Orisaares, 11. mail 1929. a. Nr. 01474.

Rud. Vessart,
abikomissari aj. kt.

A. Kiss,
asjaajaja.

Eugen Maddison
ja Oskar Angelus

Das Grundgesetz des Freistaats Estland

vom 15. Juni 1920.

HIND 4 KROONI.

Saadaval „EESTI POLITSEILEHE“
talituses Toompea lossis

Raha äratasumisel saadetakse raamat ka
posti kaudu kätte.

Restoraan

Restoraan

„Teaterkelder“

Jaani tänav 5. * Saksa teatri majas, * Kõnentraat 565

Kodu- ja välismaa

liköörid,

veinid,

napsid

ja õlled

Soe hommikueine suures väljavalikus kella 10—1. Lõuna kella 1—5

Eeskujulik köök * Odavad hinnad

Söögid à la carte igal ajal. Muusika kella 7— $\frac{1}{2}$ 12

Vastutav ökonom

Seadused ja määrused politsei alal.

Kokku seadnud **Joh. Kaiv**, kohtuministeeriumi nõunik.

— **==** Hind à Kr. 10.— **==** —

Saadaval „Eesti Politseilehe“ talituses, Toompea lossis.

Hinna ja postikulude äratsumisel saadetakse raamat soovikorral ka posti kaudu kätte.

A. Looritsa

„Vallaomavalitsuste arvepidamine.“

Siseministeeriumi administratiiv-ala kirjastuse väljaanne.

Saadaval „Eesti Politseilehe“ talituses,
Toompea lossis.